

Голас Радзімы

№ 8 (2150)
22 лютага 1990 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

У Мінску прайшоў конкурс прыгажосці сярод пераможцаў абласных спаборніцтваў на званне самай прыгожай дзяўчыны Беларусі. Яшчэ зусім нядаўна падобныя мерапрыемствы разглядаліся ў нас як неэтычныя, якія зневажаюць годнасць і годнасць жанчын, уласцівыя не нашаму, а «таму», сытаму і разбэшчанаму свету. Але вось нека неўпрыкмет конкурсы прыгажосці ўвайшлі ў нашу штодзённасць, і нічога, свет не перавярнуўся, затое стаў больш яркі, прыгожы, святочны. І адзінае, што нас пакуль не задавальняе, — гэта рэжысура свят, адсутнасць спецыялістаў, здольных стварыць на высокім прафесіянальным узроўні праграму відэашоу.

Тэлевізійнае рэкламнае шоу «Прыгажуня-90» — гэта яркае прадстаўленне, арганізаванае «Рэкламэкспартам» — кааперацыяй прамысловых прадпрыемстваў, арганізацыяй і творчых работнікаў, паставіў галоўны рэжысёр тэатра імя М. Горкага лаўрэат Дзяржаўнай прэміі БССР Валеры Маслюк. Шоу было запісана на плёнку і будзе паказана на Захадзе з рэкламай прадукцыі прадпрыемстваў-спонсараў гэтага свята прыгажосці.

НА ЗДЫМКАХ: самай прыгожай дзяўчынай Беларусі названа будучы мастак-мадэльер, а пакуль першакурсніца Віцебскага тэхналагічнага інстытута лёгкай прамысловасці семнаццацігадовая **Марыя КЕЖА**; удзельніцы конкурсу прыгажуняў; дзяўчаты дэманструюць мадэлі адзення; **Марыя КЕЖА** ў час танцавальнага конкурсу.

Фота Ю. ПАУЛАВА і Ю. ЗАХАРАВА.

РЭФОРМЫ У НАРОДНАЙ ГАСПАДАРЦЫ

«Эканамічная праграма Саветаў улада: першы этап».

Стар. 3

НАШЫ СУАЙЧЫННІКІ У АРГЕНЦІНЕ

«Беларускі напеў краіны срэбра».

Стар. 4

ЗАМЕЖНЫЯ ГАСТРОЛІ «КРУПІЦКІХ МУЗЫКАУ»

«Гвозд праграмы на фестывалі «Еўравізі»

Стар. 6

ДАСЛЕДАВАННІ ПРАЦЯГВАЮЦА

СУМЕСНЫ ПАЛЁТ

У адпаведнасці з праграмай даследавання касмічнай прасторы 11 лютага 1990 года ў Савецкім Саюзе ажыццёўлены запуск касмічнага карабля «Саюз ТМ-9», пілатуемага экіпажам у састве камандзіра Героя Савецкага Саюза лётчыка-касманauta СССР Анатоля Салаўёва і бортінжынера Аляксандра Баландзіна.

У ходзе палёту праведзена змена экіпажа пятай асноўнай экспедыцыі навукова-даследчага комплексу — касманautaў Аляксандра Віктарэнкі і Аляксандра Сераброва, якія доўгі час працавалі на каляземнай арбіце.

13 лютага 1990 года ажыццёўлена стыкоўка пілатуемага карабля «Саюз ТМ-9» з арбітальным комплексам «Мір».

Касманautaў Аляксандр Віктарэнка, Аляксандр Сераброў, Анатолий Салаўёў і Аляксандр Баландзін пачалі выкананне сумесных работ і эксперыменту на борце навукова-даследчага комплексу.

Пасля завяршэння сумеснага палёту А. Віктарэнка і А. Сераброў у караблі «Саюз ТМ-8» 19 лютага вярнуліся на Зямлю.

Праграма палёту А. Салаўёва і А. Баландзіна, разлічаная на пяць з палавінай месяцаў, прадугледжвае працяг пачатых касманautaўмі папярэдніх экспедыцый геофізічных і астрафізічных даследаванняў, эксперыменту па біялогіі і біятэхналогіі.

У красавіку плануецца прыстыкаваць да арбітальнага комплексу «Мір» спецыялізаваны тэхналагічны модуль «Крышталь», на якім устаноўлена апаратура для правядзення новых даследаванняў па астрафізіцы, геофізіцы і біятэхналогіі. На новых тэхналагічных устаноўках модуля экіпажу шостага асноўнага экспедыцыйнага трэба будзе выканаць вялікую праграму работ па касмічнаму матэрыялазнаўству з мэтай атрымання доследна-прамысловых партый паўправадніковых матэрыялаў з палепшанымі характарыстыкамі для выкарыстання іх у сучаснай электроніцы.

У рамках праграмы біятэхналагічных даследаванняў пачаты работы на электрафарэтычнай устаноўцы «Ручай». Мэтай іх з'яўляецца адпрацоўка базавай тэхналогіі ачысткі інсуліну ва ўмовах мікрагравітацыі.

Новы экіпаж, які прыбыў на арбіту, выконвае серыю медыцынскіх даследаванняў для ацэнкі стану арганізма чалавека на пачатковым этапе адаптацыі да безважасці і вызначэння эфектывасці прымянення ў гэты перыяд прафілактычных сродкаў.

На борце арбітальнага комплексу пачаты эксперыменты з біялагічнымі аб'ектамі, дастаўленымі ў караблі «Саюз ТМ-9». Сярод іх ёсць вышэйшыя расліны, культура тканкі жывёльнага і расліннага паходжання, амфібіі.

МЕРНАВАННЕ

ДЭФІЦЫТ УЛАДЫ

«Цяпер ідуць атакі на партыю, армію, рабочы клас, сялянства і інтэлігенцыю. Але партыя ў нас — авангард народа, армія — народная, рабочы клас, сялянства, інтэлігенцыя — гэта плоць ад плоці савецкага народа нашай многанацыянальнай краіны. Хто ж тады атакуе нас, хто падняў руку на наш народ, наш Савецкі Саюз? Гэта ж не проста!»

Відаць, адказы мы павінны знайсці ў ходзе дыскусіі, што ўзнікла вакол Платформы ЦК КПСС. Перш за ўсё, трэба разабрацца, хто і з якіх пазіцый нас атакуе? Прыгледзьцеся ўважліва — самы разнастайны палітычны сілы, аж да анархістаў, выступаюць з перабудовачнымі лозунгамі. Той-сёй імі проста прыкрываецца, а нехта ў перабудове мае, што называецца, «свой інтарэс». У такой абстаноўцы асабліва важна вызначыць нашы пазіцыі...

Хацелася б сказаць, што ў людзей набралася неўразумелых пытанняў. Напрыклад, у Латвіі мяне пытаўся: а ці патрэбна краіне армія? І калі патрэбна, чаму яна не адчувае належнага клопату? Многія рабочыя не маглі зразумець, чаму ў кааператывах за тую ж працу, што і на дзяржаўных прадпрыемствах, плацяць больш і пры гэтым не бяруць адпаведных падаткаў. Якія ж бізнесмены, на прыклад якіх мы ўсё часцей спасылаемся, якая добраўпарадкаваная дзяржава могуць дазволіць сабе падобную «камерцыю»?

І яшчэ адно горкае пытанне, якое задаюць нашы грамадзяне. Чаму аб канстытуцыйных правах нашых суайчыннікаў у шэрагу рэспублік успомнілі толькі пасля таго, як з'явіліся забітыя і параненыя? А тысячам бежанцаў гэтыя правы ў поўным аб'ёме не забяспечаны да сённяшняга дня.

Адказ на ўсе гэтыя пытанні адзін: у краіне стаў адчувацца самы небяспечны дэфіцыт — дэфіцыт улады. Як ён утварыўся? Мы прывыклі да таго, што ў нас у краіне ўсёй паўнатай улады валодала партыя. Цяпер мы гаворым: «Усю ўладу Саветам». І разам з тым высвятляецца, што яны ёю яшчэ не навучыліся карыстацца. Выпраўляць справы трэба з самых верху, з увядзення прэзідэнцкай улады з адпаведнымі паўнамоцтвамі. Гэта будзе стымуляваць і дзеяздольнасць Саветаў усіх узроўняў. Калі мы гэтага не зробім — можа адбыцца тое, што ўжо адбываецца ў эканоміцы, якая аказалася практычна некіруемай».

(3 інтэрв'ю газеце «Правда» сакратара ЦК КПСС А. Бакланова).

ПАЛІТЫЧНАЕ ЖЫЦЦЕ

ДЭБАТЫ АБ ВЫБАРАХ

Чым бліжэй да выбараў, тым больш актывізуецца палітычнае жыццё Магілёва. На Савецкай плошчы абласнога цэнтра адбыўся шматтысячны мітынг. Амаль чатыры гадзіны на ім працягваліся дэбаты аб асаблівасцях перадыбарнай кампаніі, перабудовачных працэсах у горадзе і вобласці, месцы і ролі ў іх партыйных арганізацый і партыйных органаў, іх кіраўнікоў.

Ініцыятарамі правядзення мітынгу выступілі некаторыя самадзейныя фарміраванні, у тым ліку неафіцыйны грамадскі камітэт «За дэмакратычныя выбары». Сярод прычын называліся наступныя. Першая — вострая экалагічная сітуацыя ў вобласці і горадзе, другая — адмова акруговых камісій зарэгістраваць кандыдатамі ў дэпутаты Саветаў розных узроўняў шэраг прэтэндэнтаў на мандат. Пазней высветлілася, што прэтэнзіі да выбарчых камісій будуць разглядацца ў адпаведнасці з законам народнымі судамі.

Многа гаварылася аб экалагічнай сітуацыі ў выніку чарнобыльскай аварыі і канцэнтрацыі хімічнай прамысловасці ў Магілёве. Гучалі прэтэнзіі ў адрас мясцовага кіраўніцтва за ўтойванне інфармацыі аб радыяцыйнай абстаноўцы, запозненую рэакцыю на падзеі.

Не з запэўніванняў у сваёй невінаватасці пачаў выступленне першы сакратар Магілёўскага абкома КПБ В. Ляонаў, а прапановаў правесці па гэтых пытаннях грамадскае расследаванне, стварыць кампетэнтную і незалежную камісію з прадстаўнікоў любых арганізацый і фарміраванняў. Дарэчы, у падрыхтаваным арганізатарамі мітынгу праекце рэзалюцыі гучала прапанова спыніць выборчасць сельскагаспадарчай прадукцыі на забруджаных радыенуклідамі землях. Але за гэта яшчэ год назад выступалі магілёўскія кіраўнікі, толькі іх не падтрымалі планавыя органы.

Выступленне першага сакратара абкома без нацяжкі можна лічыць кульмінацыяй падзей на Савецкай плошчы. За апошні год тут прайшло мноства падобных мітынгаў, але лідэр абласной партыйнай арганізацыі на іх не прысутнічаў. А магіляўчанам хацелася ведаць яго пазіцыю па многіх праблемах. Не выпадкова пасля выступлення В. Ляонаву задалі мноства пытанняў. Напрыклад, аб апошнім павышэнні зароботнай платы работнікам партпарату. Восць што адказаў В. Ляонаў: — Не я прымаў рашэнне і не маю паўнамоцтваў яго адмяніць. А што датычыць прыбаўкі да майго асабістага акладу, то ўся яна ідзе ў фонд Чарнобыля.

Да мікрафона падыходзіла больш за 20 прамоўцаў. У прынятай на мітынгу рэзалюцыі, акрамя шэрагу патрабаванняў да органаў улады, ёсць заклік да выбарчых адродаў свае галасы за прагрэсіўна настроеных кандыдатаў. Гучалі ў асобных выступленнях і патрабаванні аб адстаўцы мясцовага кіраўніцтва, але іх не падтрымалі.

ЭКАЛОГІЯ

ВІЗІТ АМЕРЫКАНСКІХ ВУЧОНЫХ

Дэлегацыя амерыканскіх экалагаў на чале з прэзідэнтам Нацыянальнай асацыяцыі спецыялістаў па ахове навакольнага асяроддзя О. Брайн-дэр наведла Акадэмію навук Беларусі. Вучоныя з ЗША азнаёміліся са станам экалагічных даследаванняў у рэспубліцы, цікавіліся метадыкай і вынікамі эксперыменту па вывучэнню ўздзеяння прамысловых выкідаў на жывыя арганізмы і ўплыву чалавека на прыроду.

Цікаваць гэсцей выклікалі паведамленні аб тым, як у рэспубліцы вырашаецца праблема ачысткі вадаёмаў і утылізацыі донных адкладанняў.

Прафесар Д. Докерці з Нацыянальнай лабараторыі штата Каларада прачытаў лекцыю аб дваццацігадовым вопыце ЗША ў падрыхтоўцы экалагаў вышэйшай кваліфікацыі. Ён раскаваў таксама аб тым, як амерыканскім вучоным і спецыялістам удалося вырашыць праблему ачысткі вадаёмаў ад забруджвання, справіцца з бічом буйных гарадоў — звалкамі адходаў, рэзка знізіць таксічнасць аўтамабільных выхлопных газаў.

На агульную думку, гэта плённая і карысная сустрэча можа стаць першым крокам да творчага супрацоўніцтва вучоных Беларусі і ЗША ў галіне экалогіі.

АДПАЧЫНАК

У гарадскім парку культуры і адпачынку горада Ваўкавыска пачаў працаваць дыскавідацэнтр «Церамок». Тут моладзь у вольны час можа паглядзець відэафільмы, патанцаваць — добра адпачыць. НА ЗДЫМКУ: відэацэнтр «Церамок».

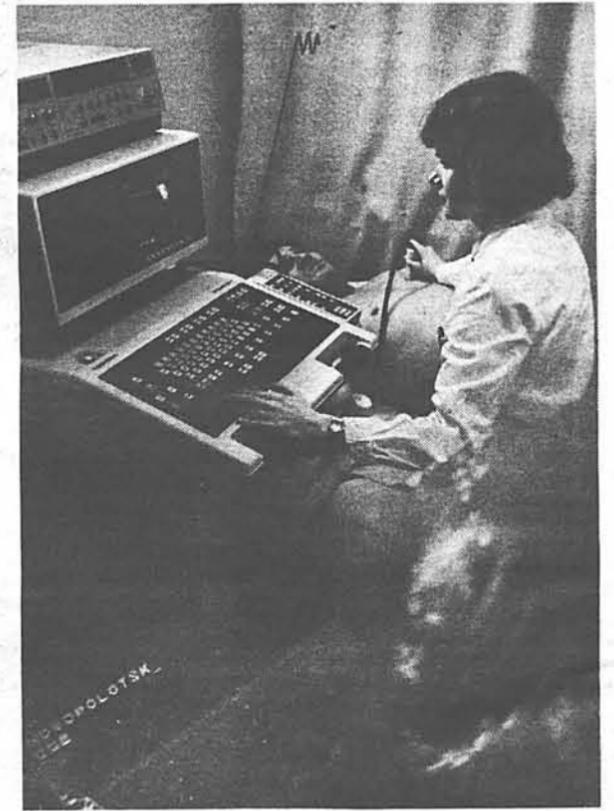
ПАМЯЦЬ ПРА АНТЫФАШЫСТА

УСКЛАДАННЕ КВЕТАК

Генеральны консул ГДР у Мінску В. Янда ўсклаў кветкі да мемарыяльнай дошкі нямецкаму антыфашысту Герою Савецкага Саюза Фрыцу Шменкелю з нагоды 74-й гадавіны з дня яго нараджэння.

У цырымоніі ўскладання кветак прынялі ўдзел супрацоўнікі генеральнага консульства ГДР у Мінску, курсанты з ГДР, якія вучацца ў ваенных вучылішчах сталіцы Беларусі. Нямецкія таварышы мінутай маўчання ўшанавалі памяць героя, які загінуў у барацьбе супраць фашызму.

ПА ПРАГРАМЕ «ЗДAROУЕ»

Як гэта ні дзіўна, яшчэ некалькі гадоў назад працоўныя калектывы Наваполацка былі супраць выкарыстання валюты на медыцынскія мэты горада. Спартрэбілася шмат тлумачэнняў, перш чым на прадпрыемствах зразумелі, што за заводскай прахадной кожны зможа стаць пацыентам гарадской паліклінікі ці бальніцы. А таму стан гэтых устаноў — клопат агульны. І вось вынік: аб'яднанне «Палімір» выдзеліла 50 тысяч валюты першай катэгорыі для набыцця наркозных апаратаў фірмы «Дрэгер» (ФРГ). Па бар'тэрных пастаўках хімкавінана наваполацкія медыкі атрымалі тры рэнтгенаўскія апараты з відэапрыстаўкамі, два гематалагічныя аналізатары, медыцынскую мэблю, функцыянальныя ложкаў. На валюту аб'яднання «Наваполацкафасінтэз» набыты ультрагукавыя скенеры фірмы «Ташыба» (Японія). Многа карыснага атрымалі медыкі і за 500 тысяч валюты пятай катэгорыі, выдзеленай ім заводам бялкова-вітамінных канцэнтратаў.

А вось завод «Вымяральнік» сам заняўся распрацоўкай праграмы аўтаматызаванай сістэмы кіравання «Ахова здароўя». Канструктары гэтага прадпрыемства стварылі апарат «Аргумент» для ультрагукавых метадаў даследавання захворванняў сэрца. Цяпер новы эхакардыёграф праходзіць выпрабаванні ў 4-й гарадской паліклініцы. Ужо сёлета прадпрыемства мяркую сабраць 70 такіх апаратаў. Яны стануць добрым памочнікам урачам.

НА ЗДЫМКУ: урач аддзялення функцыянальнай дыягностыкі Вольга ЕМЯЛЬЯНАВА абследае пацыентаў на ультрагукавым скенеры.

ПА АРЫГІНАЛЬНАЙ ТЭХНАЛОГІІ

ІДЭЯ ПРЫЙШЛА... З КОСМАСУ

Нават на касмічнай вышыні можна, не апасаючыся за свой зрок, глядзець на асляпляльна яркае сонца праз акуллары, вырабленыя спецыялістамі і рабочымі артанскага завода «Чырвоны Кастрычнік».

Асобы фільтр, як азонавы слой, аберагае вочы, затрымлівае больш за 90 працэнтаў ультрафіялетавага выпраменьвання. У той жа час аптычныя шкельцы ў сваёй ніжняй частцы свабодна прапускаюць дзённае святло. Варта толькі крыху апусціць позірк і, калі ласка, — чытайце кнігу ці газету, любуйцеся натуральнымі фарбамі пейзажу. Не трэба напружваць зрок, жмурыцца.

Тэхналогія вырабу сонцаахоўнага матэрыялу арыгінальная. А вось ідэя распрацоўкі незвычайнага фільтра прыйшла... з космасу. Падобную па эфектывасці ахову ад ультрафіялетавых промяняў маюць ілюмінатары арбітальных караблёў і станцый.

Складанасць работы над «азонавым» шкельцам ў трывалай металічнай аправе дыктуе даволі адчувальную цану. Аднак яна будзе прыкметна меншай за тую, што не бянтэжыць пакупнікоў імпартажных сонцаахоўных акуллараў.

Тэхналогія дазваляе арганізаваць на заводзе сервісны ўчастак. Тут усім жадаючым нанясуць на лінзы іх акуллараў з дыяптрыямі «касмічнае» пакрыццё.

ЭКАНАМІЧНАЯ ПРАГРАМА САВЕЦКАГА ЎРАДА: ПЕРШЫ ЭТАП

У СССР пачалася рэалізацыя ўрадавай праграмы па аздараўленню эканомікі. Першы яе этап — найбольш цяжкі і адказны.

Народ зняверыцца ў праграме ў цэлым, калі ўжо ў 1990 годзе не адчуе рэальных вынікаў, так ацэньвае сітуацыю першы намеснік Старшыні Савета Міністраў СССР, старшыня Дзяржплана СССР **Юрый Маслюкоў**.

ГАЛОУНЫ НАПРАМАК — СПАЖЫВЕЦКІ РЫНАК

Апошнія чатыры гады сярэднегадавы прырост вытворчасці тавараў народнага спажывання складаў 17 мільярдаў рублёў. На 1990 год урадам запланаваны прырост 66 мільярдаў рублёў.

Падобнага савецкага эканоміка яшчэ не ведала, каменціруе гэтую лічбу Ю. Маслюкоў. Каб яе дасягнуць, аб'ём капітальных укладанняў на развіццё магутнасцей па вытворчасці тавараў народнага спажывання павялічаны ў два разы. Акрамя таго, ужо да вясны мяркуецца вырабіць 1 600 спецыяльных модуляў. Гэта камплектыны заводскія будынкі плошчай каля 1 000 квадратных метраў кожны. Зманціраваць іх і аснасіць абсталяваннем можна на працягу трох месяцаў.

Урад разлічвае, што насычанню спажывецкага рынку будзе садзейнічаць і прынятае ў 1989 годзе рашэнне аб 3-працэнтным абмежаванні прыросту фонду заробатнай платы. Яно не распаўсюджваецца на прырост, атрыманы ад вытворчасці тавараў народнага спажывання і перапрацоўкі прадукцыі сельскай гаспадаркі.

У гэтых умовах прадпрыемствам выгадна накіроўваць сродкі на развіццё вытворчасці спажывецкіх тавараў, а не сродкаў вытворчасці, упэўнены старшыня Дзяржплана СССР.

ДЗЯРЖАКАЗ: СЕННЯ ПАТРЭБНЫ ЖОРСТКІЯ МЕРЫ

Сітуацыя на савецкім спажывецкім рынку сёння такая, што ўрад вымушаны ўшчамляць самастойнасць прадпрыемстваў і ўстанаўліваць на многія віды прадукцыі дзяржаўны заказ.

Расшырэнне сферы дзяржаўнага — гэта адна з надзвычайных мер, неабходных на сённяшнім этапе, лічыць Ю. Маслюкоў. Праўда, за апошні час выдадзена каля дзесяці розных пастановаў аб стымуляванні выканання дзяржаўнага заказу на тавары народнага спажывання. Але паспеху, на жаль, яны не прынеслі.

У нас вельмі мала караючых мер за невыкананне дзяржаўнага. А такія меры павінны быць, лічыць Ю. Маслюкоў. 1988—1989 гады паказалі, што без жорсткіх фінансавых мер нам не справіцца. Таму ўрад прыняў рашэнне аб мерах эканамічнага рэгулявання і стымулявання прыняцця і выканання дзяржаўнага заказу (перш за ўсё — на тавары народнага спажывання). Сутнасць іх у наступным. Кожнае прадпрыемства, натуральна, карыстаецца ўсемагчымымі банкаўскімі крэдытамі. Дык вось для тых, хто адмаўляецца прымаць на сябе заказ дзяржаўнага значэння (а такія выпадкі ёсць) ці, прыняўшы, не выконвае яго, працэнтная стаўка за крэдыты павялічваецца ў паўтара раза.

ГРОШЫ І ТАВАРЫ: ЯК ІХ СУМЯСЦІЦЬ?

Юрый Маслюкоў інфармуе, што змясця грошай у 1989 годзе складала 18 мільярдаў рублёў. Яны «выліліся» на дэфіцытны савецкі рынак і абясцэнілі рэальна заробленыя насельніцтвам сродкі. Каб абараніць чалавека ад інфляцыі, распрацавана сістэма фінансавага аздараўлення. У яе аснове ляжыць механізм індэ-

сацыі ўзроўню жыцця (даходаў, заробатнай платы, расходаў), які практычна ўпершыню ўкараняецца ў СССР.

У першую чаргу размова ідзе аб людзях з фіксаванымі невысокімі даходамі: пенсіянерах, студэнтах, нізкааплачаных работніках. Калі інфляцыя ў нейкі перыяд складзе, напрыклад, 5 працэнтаў, то іх пенсія, стыпендыя ці заробатная плата павысяцца на такі ж ці блізкі да гэтага працэнт, абяцае старшыня Дзяржплана СССР. А дапоўніць гэта дзяржаўны кантроль за цэнамі, асабліва на тавары для дзяцей і пенсіянераў, які ўводзіцца цяпер.

Урадам распрацавана і цэлая сістэма мер па «выняццях» ў насельніцтва многіх дзесяткаў мільярдаў ужо накопле-

дуць разгледжаны на цяперашняй сесіі парламента. Гэта закон аб уласнасці, без якога буксе рэформа; закон аб зямлі, які павінен прычыпова змяніць становішча селяніна ў краіне. Хутэй за ўсё з-за непадрыхтаванасці некалькі адсунуты разгляд закона аб банкаўскай сістэме. Але затое парламент разгледзіць пакет законапраектаў, звязаных з размежаваннем паўнамоцтваў паміж Саюзам ССР і саюзнымі рэспублікамі, умяцваннем іх суверэнітэту.

Усё гэта патрабуе прынцыповых зрухаў у метадалогію планавання, кіравання народнай гаспадаркай, гаворыць Ю. Маслюкоў. Асноўны момант навізаны ў тым, што план цяпер будзе рэальна фарміравацца «знізу», гэта значыць распрацоўвацца прадпрыем-

рэспублікі, якія выпускаюць канчатковую прадукцыю, жыўць фактычна за кошт тых, хто здабывае карысныя выкапні, займаецца іх перапрацоўкай і да т. п.

Сярод шматлікіх мер, якія будуць прыняты для вырашэння гэтай праблемы, гаворыць Ю. Маслюкоў, будзе зроблена спроба ў 1990 годзе ўвесці падатак на прыбавачную вартасць. Іншымі словамі, падатак будзе павялічвацца па меры развіцця тэхналагічнага лапцужка: ад здабычы сыравіны да стварэння канчатковага прадукту і яго продажу. Гэта дазволіць больш правільна будаваць эканамічныя адносіны паміж рэспублікамі.

1990 ГОД ПАВІНЕН СТАЦЬ...

...годам стабілізацыі спажывецкага рынку і фінансавага становішча, годам першага эта-

стане. Што граху таіць: таварны голад у краіне ўзмацняецца, пакупная здольнасць рубля падае, «ценовая эканоміка» працягае, абстраваецца сацыяльная напружанасць. Дзе выйсце? Адназначнага адказу няма. Для вырашэння праблемы патрэбны комплексны падыход, у прыватнасці, на шляхах развіцця знешнеэканамічных сувязей.

І ў гэтай сітуацыі без запэўчэння сродкаў за мяжой, лічыць намеснік старшыні праўлення Банка знешнеэканамічнай дзейнасці СССР **Эдуард Госцеў**, не абыходзіцца. Пытанне не ў тым, браць ці не браць крэдыты ў заходніх банкаў. Мы не ўтойваем, працягваў ён, што ў нас ёсць праблема фінансавання эканамічнай рэформы: стаіць задача рэканструяваць, мадэрнізаваць практычна ўвесь вытворчы апарат, наладзіць новыя вытворчасці, забяспечыць на гэтай падставе насельніцтва таварнай прадукцыяй. І ў даных умовах, вядома ж, СССР зацікаўлены ў крэдытных здзелках. Але няправільна было б сцвярджаць, як гэта іншым разам можна сустрэць у замежным друку, быццам мы ідзем да Захаду з працягнутай рукой.

Так, як пазычальніку аўтарытэтам, абавязковаму, нам адкрываюць крэдыты. Хаця апошнім часам раздаюцца галасы, быццам з-за цяжкасцей у савецкай эканоміцы, з-за адсутнасці істотных зрухаў у правадзенні радыкальнай рэформы крэдытаванне пачало скарачацца. Гэта далёка не так. Наадварот, зусім неабавязкова, адзначыў **Эдуард Госцеў**, што мы скарыстаем поўны аб'ём усіх крэдытных сродкаў, якія нам прадастаўлены. Хаця большую частку, відавочна, усё ж скарыстаем. Але тут, працягваў ён, узнікаюць перш за ўсё ў нас сумненні: ці зможам пагаспадарску распарадзіцца новымі пазычкамі і крэдытамі? Хто, як і за кошт чаго будзе пагашаць пазыкі?

Небяспека таго, што немалыя пазычаныя сродкі могуць пайсці на вецер, існуе. «Вопыт» у нас наконт гэтага ёсць. Усяго два прыклады. У 1987 і 1988 гадах мы закупілі за мяжой на валюту амаль 5 мільянаў тон некандыцыйнага збожжа і хлебапрадуктаў і пацярпелі вялікія страты. Яшчэ выпадак. З-за таго, што ў трымы трапіла марская вада, сапсавана і ўцэнена каля 2 тысяч тон какавы. Страта — мінімум 2 мільёны рублёў. І падобных прыкладаў, на жаль, нямала. Усё гэта — праўдлівы безгаспадарчасці, якая мяжуе са злачынасцю. Пры няўмелым, некампетэнтным выкарыстанні заходніх крэдыты могуць ператварыцца ў пастку, прычым не толькі фінансавую, але і палітычную.

Летам мінулага года Старшыня Савета Міністраў СССР **Мікалай Рыжкоў** паведаміў, што знешняя запазычанасць складае 34 мільярды рублёў. Многа гэта ці мала? Адказаць на пастаўленае пытанне, на думку **Госцева**, можна зыходзячы з рэальных, а не патэнцыяльных магчымасцей краіны. Бяспрэчна, СССР багаты прыроднымі рэсурсамі, ён мае многія мільёны высокакваліфікаваных працаўнікоў. І ўсё ж па сённяшніх эканамічных мерках запазычанасць 34 мільярды рублёў здаецца вельмі высокай. Больш таго, яна ўшчыльную наблізілася да верхняй планкі нашых магчымасцей пагашэння пазыкі.

Гэта, праўда, не азначае, што мы спынімся на дасягнутай велічыні ў запазычанні. Аб'ём крэдытных сродкаў, які мы думаем, можа быць і большым. Але пры абавязковай умове: па меры паспяховага вырашэння ўнутраных гаспадарчых праблем. Таму да далейшага нарошчвання знешняй запазычанасці ставімся максімальна ўзважана.

ЧЛЕНЫ САВЕЦКАГА ЎРАДА ЛІЧАЦЬ, ШТО...

Леў ВАРОНІН, першы намеснік Старшыні Савета Міністраў СССР:

...у 1990 годзе ўдасца дасягнуць рэальнага адчувальнага паліяпшэння на спажывецкім рынку, а ў наступныя два гады аб'ём выпуску тавараў народнага спажывання ўзрастае яшчэ на 77—82 мільярды рублёў. У тым ліку непрадуктовых — на 57—60 мільярдаў рублёў. Улічваючы сённяшнюю вострую становішча, урад вызначыў шэраг тавараў масавага попыту, узровень дзяржаўных рознічных цен на якія захоўваецца без змяненняў. Намечаны меры, накіраваныя на прадукцыйнае зняццё з вытворчасці танных вырабаў, і перш за ўсё для дзяцей і асоб сталага веку. Акрамя таго, вызначаны парадок прымянення дагаворных цен на новыя непрадуктовыя тавары, згодна з якім надбавка да іх не можа перавышаць 30 працэнтаў да дзяржаўных рознічных цен.

Леанід АБАЛКІН, намеснік Старшыні Савета Міністраў СССР, старшыня Дзяржаўнай камісіі Савета Міністраў СССР па эканамічнай рэформе:

...для выхаду краіны з глыбокага сацыяльна-эканамічнага крызісу патрэбны тры ўмовы: дакладная праграма, рабочы план пераўтварэнняў, добра скаардынаваныя на напрамках і тэрмінах; адабрэнне і падтрымка праграмы з боку заканадаўцаў і грамадства ў цэлым; палітычная воля і арганізаваная ўменне ажыццявіць праграму.

Праграма ва ўрада ёсць. Пасля вострых дыскусій яна была адабрана на другім З'ездзе народных дэпутатаў СССР. Пытанне аб усеагульнай кансалідацыі вакол урадавай праграмы яшчэ не знята з парадку дня. Рахунацца і цвёрдасць у правадзенні выпрацаванай лініі ў нас ёсць. Большасць людзей нам верыць. І мы не можам, не маем права не апраўдаць гэтага давер'я.

Ігар БЕЛАУСАУ, намеснік Старшыні Савета Міністраў СССР, старшыня Дзяржаўнай камісіі Савета Міністраў СССР па ваенна-прамысловых пытаннях:

...канверсія ваеннай прамысловасці ўнясе важкі ўклад у аздараўленне эканомікі. У 1990 годзе каля 50 працэнтаў аб'ёму вытворчасці абароннага комплексу будзе ары-

ентавана на выпуск прадукцыі народнагаспадарчага прызначэння. Цяпер заканчваецца распрацоўка Дзяржаўнай праграмы канверсіі на 1991—1995 гады. У ёй прадугледжана павелічэнне гэтага аб'ёму да 60 працэнтаў.

Ваенна-прамысловы комплекс — гэта не толькі вытворчасць, але і магутная, рознабаковая навука. У 1990 годзе значныя сілы будуць накіраваны на «мірныя» пошукі, не на шкоду, вядома, забеспячэнню дастатковага абарончага патэнцыялу краіны.

Уладзімір ГУСЕВ, намеснік Старшыні Савета Міністраў СССР, старшыня Бюро Савета Міністраў СССР па хіміка-лясному комплексу:

...адна з самых сур'ёзных цяжкасцей, з якімі мы цяпер сутыкнуліся, гэта — узростаючая колькасць прапаноў аб закрыцці вытворчасцей хіміка-ляснога комплексу. Гэта можа прывесці да будучых крытычных сітуацый на спажывецкім рынку. Таму што больш за 60 працэнтаў прадукцыі, выпускаемай на прадпрыемствах хіміка-ляснога комплексу, паступае непасрэдна ў магазіны. У 1990 годзе мы намерзілі павялічыць аб'ём вытворчасці тавараў народнага спажывання на 15 працэнтаў, у тым ліку ляскарстваў — на 14, сінтэтычных мыючых сродкаў — на 18, мэблі — на 14 працэнтаў.

Павел МАСТАВОЙ, намеснік Старшыні Савета Міністраў СССР, старшыня Дзяржаўнага камітэта Савета Міністраў СССР па матэрыяльна-тэхнічнаму забеспячэнню:

...пакуль у краіне няма паўнаважных грошай, антыманопольных абмежаванняў, эфектыўнай падатковай сістэмы і іншых эканамічных і прававых рычагоў рэгулявання, разлічваць на рэальна свабодны рынак сродкаў вытворчасці не даводзіцца. Разкае, скачкападобнае зніжэнне дзяржаўнага заказу на матэрыяльна-тэхнічную прадукцыю прывяло толькі да ўзмацнення самавольства вытворцаў, дэарганізацыі забеспячэння многіх прадпрыемстваў.

Таму на даным этапе адбудзецца ўзмацненне рэгулюючага цэнтралізаванага пачатку ў размеркаванні матэрыяльных рэсурсаў.

Таму на даным этапе адбудзецца ўзмацненне рэгулюючага цэнтралізаванага пачатку ў размеркаванні матэрыяльных рэсурсаў.

Расказаваючы аб змяненнях у планаванні, Ю. Маслюкоў не забывае, што ідэя гэтая далёка не новая. У савецкай эканамічнай літаратуры яна «жыве» ўжо не адзін дзесятак гадоў, але толькі ў перыяд перабудовы змагла пачаць шлях ад тэорыі да практыкі.

ЭКАНАМІЧНЫЯ СПРЭЧКІ ПАМІЖ РЭСПУБЛІКАМІ: ЯК ІХ ВЫРАШЫЦЬ?

Дэцэнтралізацыя кіравання і планавання, не падмацаваная пакуль рэформай цэнаўтварэння і падаткаабкладання, абстрае міжрэспубліканскія эканамічныя адносіны. Прынцып монаразвіцця многіх рэгіёнаў, нізкія цэны на зыходную сыравіну прывялі да таго, што

пу скарачэння бюджэтнага дэфіцыту, годам пачатку структурнай перабудовы народнай гаспадаркі, годам падрыхтоўкі ўвядзення ўсяго пакета законаў, неабходных для нармальнага функцыянавання савецкай эканомікі, спадзецца першы намеснік Старшыні Савета Міністраў СССР, старшыня Дзяржплана СССР **Юрый Маслюкоў**.

ЖЫВУЧЫ У ДОУГ, БАГАТЫМ НЕ СТАНЕШ

Ці робіцца савецкай эканоміка больш адкрытай, больш успрымальнай да станоўчага замежнага вопыту? Гаворыць пра гэта, на жаль, пакуль рана. Асноўная праблема ў тым, каб адмовіцца ад дырэктывных метадаў кіравання народнай гаспадаркай, перавесці яе на рэальны эканамічны і прававога рэгулявання. Але як? Наконт гэтага прапануецца нямала рэцэптаў з розных трыбун, экрану тэлевізараў, старонак друку.

Адно з пытанняў, вакол якога разгараюцца пачуцці, — пра заходнія крэдыты і іх выкары-

НА РАЗВІТАННЕ, амаль што перад спакон вакоў заведзеным «прысідзем на дарожку», ён скажа эдуменна:

— І сказаць, што я з Беларуссю так моцна павязаны лёсам адным перавясла... адно нарадзіўся тут. А нешта ўсё такі трымае за сэрца, сваё як ні кажу. Відаць, пад старасць альбо як дужа прыбярэ хвароба, толькі тады чалавек найвастрэй разумее цану жыцця і тыя галоўныя рэчы, якія надаюць яму характар, за грошы не купленае... Ці думаў я калі, што за тысячы кіламетраў ад Аргенціны таварыства «Радзіма», чулы і сардэчны персанал санаторыя «Крыніцы» адклікнуцца клопатам аб мамі ці Віктара з Беластока здароўі. Дзе знайсці тыя словы ўдзячнасці? Вялікую справу робіць таварыства, дапамагаючы нам. Я маю на ўвазе не толькі сябе і Віктара. Колькі нас на свеце...

НА ЗЯМЛІ БАЦЬКОЎ

БЕЛАРУСКІ НАПЕЎ КРАІНЫ СРЭБРА

«А на самай справе, колькі? — падумалася мне. — Якую колькасць выхадцаў з Беларусі, колькі краін прыняло? І які б вучоны розум ні браўся за статыстыку, бязлітасна мінуўшына возьме верх папраўкамі нахшталь «прыблізна», «умоўна», «графіка «беларусы» ў статыстычных даведніках не значыцца». Усё роўна, як у войску Чынгіз-хана — «туман», што значыць «многа».

...Перадгісторыя маеі сустрэчы з прадстаўніком Федэрацыі культурных таварыстваў савецкіх грамадзян Аргенціны Рыгорам Скалковічам была даволі проста, але заплаваная. Што год Беларускае таварыства «Радзіма» запрашае суайчыннікаў з-за мяжы на лясчэне і адпачынак. На збегу мінулага года запрашэнне атрымаў і мой субяседнік.

Дарэчы, у адносінах да працоўных імігрантаў-беларусаў Аргенціны адпаведныя лічы ёсць, і, скарыстоўваючы нагоду, я адразу пацікавіўся:

— Рыгор Андрэвіч, «Беларускі ілюстраваны календар на 1940 год»... ведаеце, выхадзіла калісьці ў сталіцы Аргенціны такое выданне беларускіх суполак?

— Ведаю, чаму ж не. Аднак гадоў колькі па вайне ён перастаў друкавацца.

— Дык вось, гэты календар пісаў, што з 1925 па 1939 год у Аргенціну з Заходняй Беларусі эмігрыравала 50 тысяч...

— Лічба, мусіць, праўдападобная, ды мне цяжка сцвярджаць: быў я тады надта малым. Бацькі выбраліся на чужыну ў 1937 годзе, калі мне і тры гады не споўнілася. Ды і не затрымаліся мы з першага разу ў Аргенціне, перабраліся ў Парагвай.

А той жа Парагвай сустрэў іх такімі варункамі, што наўрад ці варта было перасякаць Атлантыку бягом ад нядолі з вёскі Каменюкі, што на беразе Правай Лясной, каб трапіць у абдымкі галечы на супрацьлеглым бачу Зямлі, сярэд індзейцаў гуарані, пражэрлівых маскітаў і дзікіх трапічных джунгляў.

— ...І апынуліся мы зноў у Аргенціне, у правінцыі Чака, недалёка ад гарадка Сэанс Пеня, — працягваў расказ аргенцінскі беларус. — Наймаліся на работу куды бралі, ашчаджалі кожнае сэнтава. Елі валовы тлушч з хлеба, што за капейкі прадаваўся ў вялізных шклянках слоіках... Дагэтуль не магу глядзець на гэты «бутэрброд». Толькі ў пачатку 50-х наша сям'я ўпэўнена стала на ногі, дзякуючы, канешне, паляпшэнню эканамічнага становішча дзяржавы.

Потым мы пераехалі ў сталіцу, дзе я ўладкаваўся на завод токарям. Там працую і цяпер.

— Рыгор Андрэвіч, з вашых слоў вынікае, што высокі ўзровень жыцця аргенцінцаў у 50-х абяцаў бязбеднасць. Сапраўды, агульнавядома, што Аргенціна атрымлівала важкія дывідэнды ад пасляваеннага гандлю са знясіленым у апакаліпсічнай бойцы астатнім светам: ялавична, пшаніца, віно... Але ж менавіта ў тыя настальгічныя сёння для вас дні зачынаецца і набірае моц імпатны рух за вяртанне нашых суайчыннікаў назад, да бацькоўскіх ачагоў, спляжаных і зраненых фашыстамі. Добра ж ведалі тыя, хто надумаў ехаць: на Радзіме жылі ў зямлянках, хадзілі ў чунях...

— Так, многія вернуцца да хаты, хоць гэта няпроста: ізноў кідаць усё — і ў дарогу. Як вы думаеце? Тут трэба гаварыць аб сапраўдным патрыятызме працоўных эмігрантаў, плённай

сіі, украінцы і беларусы, наколькі мне вядома, прыйшлі ў Аргенціну неўдэ на мяжы XIX і XX стагоддзяў. А як заціхла грамадзянская вайна — тут асталавалася белавардзёўскай іміграцыя. Пасля Вялікай Айчыннай з'явіліся «перамешчаныя асобы», пераважна ўкраінскія нацыяналісты, як мы гаворым, Надзвычай з'яднанай і моцнай лічыцца армянская абшчына. Ёсць літоўская, латышская. Можна прыгадаць і іншых славян: чэхай, югаславаў, палякаў...

(Па праву відавочцы дадам: у тым этнічным Вавілоне аргенцінскага стылю, дзе на 30 мільёнаў імпартаваных з розных куткоў свету грамадзян-іншародцаў выпадае 150 тысяч тубылцаў-індзейцаў, пануе лад і памяркоўнасць на нацыянальным і расавым лавэрхах вежы і ў адносінах да бога).

Несумненна, што ў адмысловых умовах агульнанацыянальнага катла, у якім пераплаў-

радача фінансуецца за кошт рэкламы інтарэсаў суайчыннікаў. На працягу гады на рускай і іспанскай мовах мы інфармуем і сваіх, і аргенцінскую грамадскасць аб тых падзеях, якія адбываюцца ў Савецкім Саюзе. Перадаём таксама беларускую, украінскую, рускую народную музыку. Якраз я і атрымаў даручэнне знайсці музычны і краязнаўчы матэрыял пра Беларусь і, галоўнае, аб перабудове...

Тэма гэтая — цэнтральная ў аўдыторыі замежных суайчыннікаў. З іх зацікаўленага, да свядчанага і добразычлівага боку мы ім бачымся выразней, чым каму іншаму, як мяркуе Рыгор Андрэвіч. На яго думку, рэканструкцыя нашага грамадства можа мець планетарны ўплыў.

Ад сябе дадам, што аднаўленчыя працэсы непасрэдна падыходзяць да вырашэння шматлікіх, «састарэлых» пытанняў і праблем замежных суайчыннікаў.

каў, сярод якіх 200 тысяч маюць савецкі пашпарт: узаемаадносіны СССР з суайчыннікамі замежжа і іх краўнімі ў краіне, прававыя гарантыі, стаўленне дзяржавы да двайнога грамадзянства, удзел землякоў-іншаземцаў у выбарах і іншае. Пачакаем адказу чарговай сесіі Вярхоўнага Савета СССР.

Некалькі слоў аб «унутраным» зрэзе перабудовы:

— Мяне здзівіла: як толькі я тут на Бацькаўшчыне пачу крытычна адзывацца, гаварыць тое, што сапраўды ёсць у капіталістычнай сістэме, — людзі глядзяць на мяне з недаверам, упэўнены: раз капіталізм — значыць усё добра, ідэальна. Хто спрачаецца: у нас ёсць чаму павучыцца, але ёсць і негатывнае, няведама чаго болей... Сапраўды, яшчэ пасля вайны Хуан Перон увёў у Аргенціне, як вы называеце, «трынаццатую» зарплату. Але сёння на вуліцы насуперак абяцанням новага перанісцкага ўрада Карласа Менэма...

А далейшае пра «цяжкія» капіталізму я вырасліў. Падумаў, што ў намнога большай ступені, чым Рыгор Скалковіч, магу быць абвінавачаны ўжо сваім чытачом у апалэгетыцы «контрпрапагандысцкіх прыёмаў часоў застою» ці проста ў звароце да «старой песні». Пакуль я пісаў ды крэсліў гэты матэрыял, прышоў нечакана хуткі ліст ад Рыгора Андрэвіча, які прымусіў мяне дакументальна закончыць перарваную думку майго субяседніка. «У нас у Аргенціне — разгар лета, моцная жара. Духата і ў прыродзе, і ў эканоміцы. Мы стамі на шляху да катастрофы: інфляцыя страшэнная, беспрацоўе».

— А як жа не быць праблемай, — горача перабіў госьць складаныя праблемы. — Як жа не быць... А днёс явалізу ў рамонт: ручка зламалася. Два дні хадзіў: таго няма, сяго няма. Я майстру сказаў адкрыта: з такой работай ты ў Аргенціне на хлеб не заробіў бы, а ў Савецкім Саюзе табе за яе яшчэ і грошы плацяць...

Павёз на малую радзіму Рыгор Скалковіч, беларус па паходжанні і аргенцінец па месцапражыванні, багачце ўражанняў, прысвечаны яму верш беларускага паэта з Беластоцка Віктара Шведа, з якім разам лічыўся, матэрыял для радыёперадачы «Хорошо» і зварот грамадскіх арганізацый Беларусі да замежных суайчыннікаў аб дапамозе ў ліквідацыі вынікаў аварыі на Чарнобыльскай АЭС.

Кастусь ШАЛЯСТОВІЧ.

культура-асветніцкай дзейнасці нашых шматлікіх даваенных таварыстваў — імя Я. Коласа, імя Я. Купалы, «Мінска», «Белавежы» і многіх іншых, ваеннага часу Беларускага камітэта дапамогі Радзіме, які сабраў і пераслаў на Бацькаўшчыну ахвяравання на мільён песа, адзінаццацітысячнага «Беларускага ачага», заснаванага ў 48-м. Памятаць не памятаю, але ведаю, з якой радасцю і энтузіязмам, як эмацыянальна беларускія каланісты Аргенціны ўспрынялі вестку аб ўз'яднанні Заходняй і Усходняй Беларусі. Аднак самым магутным стымулятарам рэпатрыяцыі стала перамога савецкага народа над нацыстамі. Яна незвычайна высока падняла аўтарытэт Савецкага Саюза. Праз год пасля вайны прэзідэнт Аргенціны Хуан Перон устанавіў дыпламатычныя адносіны з СССР. Усё гэта і паспрыяла таму, што ў Савецкі Саюз выехала пятыццаць тысяч аргенцінскіх суайчыннікаў...

— Я ўпершыню чуо гэтую лічбу, — прызнаўся я. — Але, каб быць аб'ектыўным, трэба адзначыць: нейкая частка рэпатрыянтаў гадоў праз пяцьдзесяць трэці раз пакіне гістарычную Радзіму і накіруецца на прыёмную... Як вы, тыя, хто заставаўся ў Аргенціне, аднесліся да гэтай з'явы? Як тлумачылі яе? Уздзяем якіх фактараў?..

— Перш за ўсё, думаю, эканамічных. Бо было заўважана: як толькі эканамічнае становішча аргенцінскага абывацеля пачынае пагаршацца, а савецкага паляпшацца — пераезды затухаюць. Як адносіліся? Хто як... Увогуле, гэты момант адмоўна адбіўся на прагрэсіўным руху суайчыннікаў і дзейнасці нашых суполак. Прэстыжнасці ён нам не прыбавіў, адкрыта скажу.

...На нейкі момант я адчуў, што задаў размове нацыянальную абмежаванасць, хоць асабіста сам, знаходзячыся ў Аргенціне і размаўляючы з суайчыннікамі, неаднаразова чуў: «Паміж намі няма розніцы: беларус ты, украінец ці рускі».

Нас паслухаць, дык іміграцыйная праслойка ў краіне гауча, якая мае краўніую павязь, карэнні ў СССР, цалкам эканамічная і выключна беларускага паходжання.

Тлумачэнне на гэты конт майго субяседніка:

— Выхадцы з Заходняй Беларусі і Украіны, якіх большасць у славянскім асяродку, і заснавалі тыя дзесяць клубаў, згуртаваных сёння ў Федэрацыю культурных таварыстваў савецкіх грамадзян Аргенціны. Першыя працоўныя эмігранты з Ра-

люцця ў адну дзесяткі культур, у іх ліку і беларуская, асіміляцыя бярэ сваё. Але не ўсіх... Ды кінулася мне ў вочы ў час знаходжання ў Аргенціне: братка-беларус хутчэй за іншых асімілюецца і з адзінаверцамі славянамі, і з латвіянамі. Нягледзячы на гэта, бачыў я, што людзі аднаго з намі этнасу цягнуцца адзін да аднаго, ладзяць асяродкі духоўнай лучнасці, свой мікракосмас з памяццю аб далёкай Айчыне. Стрываюць беларускія сябры і рэпрэсіўную сцёжу ваенных дыктатур Аргенціны, і мароз сталінскага абсалютызму, «халоднай вайны», і непрыязную імжу стагнацыі. І паўстануць новыя клубы і зямляцтвы. Як у горадзе Авэра правінцыі Місіонэс. За нейкія тры-чатыры гады, дзякуючы намаганням нястомнага і ахвярнага прыхільніка роднай культуры, чалавека глыбока веруючага сеньёры Зяноны Саўчук, зямляцтва акрэпла, абзавялося клубным домам, драўлянай хатай, стылізаванай пад даўніну. Па яе, старшыні асяродка, ініцыятыве на чырваназёме аргенцінскай пампы ля ўваходу ў клуб будзе ўстаноўлены бюст Янкі Купалы, які ўжо падрыхтаваны таварыствам «Радзіма» для адпраўкі. Першы помнік нацыянальнаму паэту Беларусі ў Паўднёвай Амерыцы на стыку Аргенціны з Парагваем і Бразіліяй!

...У мінулым годзе землякі абралі рабочага Рыгора Скалковіча ў праўленне Федэрацыі. Хоць клопату і адказнасці прыбавілася, ды яны не шкодзяць ягонаму актыўнасці ў родным клубе імя М. Астроўскага.

— Наш клуб — адзін з самых прадстаўнічых у Федэрацыі, — лічыць госьць з берагоў Ла-Платы. — Заоанаваны ў 1946 годзе, налічвае каля 300 членаў. Маём неаблагод мастацкую самадзейнасць: удзельнічаюць дзеці, юнакі, дарослыя. Наш хор «Рассвет» карыстаецца вядомасцю не толькі сярод суайчыннікаў, але і мясцовага насельніцтва. Не менш аўтарытэтная і спартыўная каманда клуба. Мы — у шэрагу першых, хто бярэ ўдзел у будове спартыўнага гарадка і пансіяната «Ціхан» для адзінокіх і састарэлых суайчыннікаў.

— Гэта на тых 22 гектарах зямлі, якія Фядора і Ганна Заброцкія ахвяравалі Федэрацыі і прадстаўніцтву Рускай праваслаўнай царквы Маскоўскага Патрыярхата ў Аргенціне?

— Так. Акрамя таго ў мінулым годзе мы дамагліся адкрыцця радыёпраграмы «Хорошо» на прыватнай радыёстанцыі муніцыпалітэта Ланус, Пе-

«ПАТРАБУЕМ АДСЯЛЕННЯ»

Надаўна ў беларускім друку было паведамленне, што ў Мінску на сустрэчы з кіраўніцтвам рэспублікі пабывала дэлегацыя ад жыхароў горада Нароўлі, якія патрабавалі неадкладнага адсялення ў чыстыя раёны. Быў падпісаны пратакол, своеасабліва гарантыя, што абцяжанае будзе выконвацца. І вось у Вярхоўным Савеце зноў госьці. На гэты раз — з Брагіна.

Аўтобус, які даставіў брагінцаў у сталіцу рэспублікі, нічым не вызнаццаўся на стаянцы аўта-транспарту. І ў яго пасажыраў не было ў руках плакатаў і лозунгаў. І ў вестыбюлі Вярхоўнага Савета госьці паводзілі сябе стрымана, ва ўсім спадаючыся на народнага дэпутата Вярхоўнага Савета СССР С. Гермеля, які быў разам з ім. Людзі прыехалі не скандаліць, не нагнаць істэрыю. Яны разумеюць, што імгненна ўрад не вырашыць іх праблем. Але і цягнуць далей няма куды, цяпер пачаўся прыходзіць канец. Трывога за здароўе, за будучыню дзяцей становіцца ўсё мацнейшай.

«Мы разумеем, што становішча ў краіне вельмі цяжкае. І таму пакуль не ідзем на забастоўку. Але калі нашы патрабаванні не будуць задаволены, яе не мінаваць». Гэта з размовы з кавалём з Брагіна Аляксеем Качаноўскім.

І вось перагаворы — так больш трапіна будзе зваць гэтую сустрэчу — адбыліся. Жыхары Брагіна прад'явілі шэраг патрабаванняў, сярод якіх: высляненне ўжо сёлета сямей з дзецьмі, цяжарных і людзей з вострымі захворваннямі, спыненне непатрэбнага будаўніцтва і перадыслакацыя будаўнікоў у чыстыя раёны, згортванне вытворчасці сельгаспрадукцыі, чысціня якой не гарантавана.

У адрозненне ад сустрэчы з жыхарамі Нароўлі, выніковы пратакол складзены не быў. Выраслі, што наспех такіх дакументаў не робіцца. Дамовіліся аб паўторнай сустрэчы праз некаторы час, да якой падрыхтоўца абодва бакі.

Каментарый зрабіў намеснік Старшыні Савета Міністраў БССР, старшыня рэспубліканскай камісіі па ліквідацыі вынікаў аварыі А. Кічкайла:

— Адзінаццаць раёнаў толькі Гомельскай вобласці маюць поўнае права вось гэтак жа, як Брагін і Нароўля, катэгарычна ўзімаць праблемы. А між тым, рэспубліканская праграма яшчэ не зацверджана Вярхоўным Саветам СССР, пад яе патрэбныя вялікія сродкі, якіх пакуль няма. Ды і тыя, што выдзелены, асвоіць не так ужо лёгка. Той жа Гомельскай вобласці выдзелена 320 мільёнаў, але выкарыстоўваюцца яны не лепшым чынам. Зусім вдавочна, што нам трэба прымаць дадатковыя меры, прычым не толькі ў Нароўлянскім ці Брагінскім раёнах. Ужо ёсць дамоўленасць, што 2,5 тысячы польскіх будаўнікоў пачнуць узводзіць жыллё ў Магілёўскай вобласці, прычым шэраг экстранных мер для таго, каб у гэтым годзе прадаставіць жыллё сем'ям з дзецьмі, цяжарным, хворым. Работа наперадзе вялікая.

ЭТО СЛУЧИЛОСЬ НА 659-м КИЛОМЕТРЕ ШОССЕ МОСКВА—БРЕСТ

КАК ПОГИБ
ПЕТР
МАШЕРОВ

Первый секретарь ЦК Компартии Белоруссии, кандидат в члены Политбюро ЦК КПСС Петр Машеров погиб в 1980 году в автомобильной катастрофе. Вот, собственно, и все, что мы об этом знаем. Остальное — слухи, догадки: это была диверсия, Машерова убили... Его достаточно натянутые отношения с Брежневым, подлинный авторитет в республике дают основания для таких предположений. Не так давно на Западе была издана книга «Борьба в Кремле — от Андропова до Горбачева» Владимира Соловьева и Елены Клепиковой, прямо обвиняющих Брежнева в смерти Машерова: «...бронированный автомобиль Машерова, которого после смерти Кулакова стали прочить в брежневские наследники, врезался в поставленные на его пути на перекрестке две пустые милицйские машины. В Минске... никто не сомневался, что и на этот раз произошло политическое убийство».

Есть ли тайна в гибели белорусского лидера, или слухи рождены отсутствием полной информации о случившемся? О том, что произошло на 659-м километре трассы Москва — Брест, корреспондент «Московских новостей» Наталья ГЕВОРКЯН попросила рассказать старшего следователя по особо важным делам при Генеральном прокуратуре СССР Владимира КАЛИНИЧЕНКО, принимавшего участие в расследовании.

— Вечером 4 октября 1980 года в следственную часть Прокуратуры СССР неожиданно позвонил заместитель Генерального прокурора Виктор Найденов. Спросив, кто на месте, попросил меня зайти. Найденов был взволнован:

— Несколько часов назад в Белоруссии в автомобильной катастрофе погиб Машеров. В его машину врезался грузовик — это все, что я знаю из первых сообщений. Водитель грузовика жив и находится в больнице. О ходе следствия докладывайте ежедневно.

В здании республиканской прокуратуры в Минске собрались работники прокуратуры, милиции, КГБ, приехавшие эксперты. Трупы Машерова, его водителя и сотрудника охраны находились в морге. С их осмотра мы и начали. Повреждения у потерпевших были ужасные. Сразу бросился в гла-

за преклонный возраст водителя, к тому же он, видимо, серьезно болел. Здесь же нам сообщили, что с Машеровым он работал долгие годы и после ухода на пенсию упрямился первого остаться его водителем.

Удручающей была и картина на месте происшествия. На 659-м километре трассы Москва — Брест стояла засыпанная картофелем и практически представлявшая груды металла отнюдь не бронированная автомашинка ГАЗ-13 «Чайка». В некотором отдалении — искореженный и сгоревший грузовик ГАЗ-53Б госзнак 02-01-ММБ. Дополнительный осмотр «Чайки» ничего интересного не дал. Правда, на водительском месте валялись очки.

В тот день после обеда Машеров уехал из Минска по служебным делам. Он не любил поездок с помпой, и потому нарушение существовавшего порядка его сопровождали только две машины ГАИ. Причем двигавшаяся впереди не имела специальной окраски и проблесковых маячков. Расстояние между ней и «Чайкой» составляло 60-70 метров, скорость — 100 километров в час, и шли все автомобили спецэскорта по осевой линии. В 15 часов пять минут первая «Волга» сопровождения, мигая галогенными фарами, прошла по дъему и начала спуск по трассе.

До катастрофы оставались секунды.

Новые «Правила дорожного движения» были введены с 1 июля 1980 года, и усвоили их далеко не все. В соответствии с правилами водители встречного транспорта при разезде с автомобилями специального назначения должны были «остановиться у тротуара или на обочине, а при их отсутствии у края проезжей части». За нарушения сурово наказывали.

Шофер грузовика Николай Пустовит, отец троих малолетних детей, выполнял обычный

в день аварии 4 октября 1980 года... я хорошо знаю... Спокойная езда не вызвала напряжения. Когда я поднял голову, у меня перед глазами был лишь внезапно возникший задний борт МАЗа. Создавалось впечатление, что МАЗ внезапно остановился передо мной... Это заставило меня вывернуть руль машины влево. В моей памяти как бы отложился момент столкновения с препятствием... страшный удар, пламя.

Пустовит утверждал, что он отвлекся на мгновение от до-

тому. А потом — жуткий удар на огромной скорости и взрыв. При маневре влево Пустовита выбросило в правую отлетевшую дверь его автомобиля. Он горел и остался жив только потому, что на помощь подошли прохожие. Все находившиеся в «Чайке» погибли мгновенно. Вторая «Волга» сопровождения чудом затормозила буквально в нескольких метрах от МАЗа.

Из заключения судебно-автомобильной экспертизы ВНИИ судебных экспертиз Минюста СССР:

— В сложившейся обстановке при своевременном принятии мер к снижению скорости движения автомобиля ГАЗ-53Б водитель его имел возможность предотвратить дорожно-транспортное происшествие. В сложившейся обстановке водитель ГАЗ-13 «Чайка» не имел технической возможности применением торможения предотвратить столкновение с автомобилем ГАЗ-53Б.

Водитель автомобиля ГАЗ-24 01-30 МИК и старший группы эскорта не располагали возможностью, действуя в соответствии с «Правилами дорожного движения» и специальными инструкциями, воспрепятствовать выезду автомобиля ГАЗ-53Б на полосу встречного движения.

7 октября 1980 года республика прощалась со своим любимцем Петром Машеровым. К гробу покойного шли десятки тысяч минчан. Столько же, несмотря на дождь, стояли на пути к кладбищу. Скорбь свою они не скрывали.

От руководства ЦК КПСС попрощаться с кандидатом в члены Политбюро приехал только секретарь ЦК М. Зимянин. Брежнев прислал своему товарищу по партии венок. Правда, спустя некоторое время на очередные торжества в Казахстане в гости к Кунаеву приехал и Брежнев, и ряд других членов Политбюро. Но это так, к слову.

Расследование по делу о гибели Машерова провел и завершил бывший следователь по особо важным делам при прокуратуре Белоруссии Владимир Игнатович. Николая Пустовита осудили к 15 годам лишения свободы.

1980 год. П. МАШЕРОВ на площади Победы.

Фото Ю. ЗАХАРОВА.

рейс, ехал в сторону Минска. Он работал водителем на экспериментальной базе «Жодино» Белорусского научно-исследовательского института земледелия. За спиной были несколько часов монотонной езды по прекрасной дороге. Дистанция между автомобилями — 50—70 метров. Впереди — тяжелый грузовик МАЗ-503 (госзнак 89-19 МНД), принадлежавший автокомбинату № 4 минского городского управления грузового транспорта. Водитель МАЗа Тарайкович первым увидел спецкортеж. Следуя правилам, он взял вправо и стал тормозить двигателем. Скорость его автомобиля резко упала.

Из показаний на первом допросе Николая Пустовита:

— Дорогу, по которой я ехал

роги, чтобы посмотреть на приборы машины. Я не исключая, что монотонный путь подействовал на него усыпляюще и он на мгновение задремал, выключился — как раз в тот момент, когда МАЗ впереди резко сбросил скорость.

Двигавшийся на тормозах к осевой и внезапно вынырнувший из-за МАЗа грузовик первым увидели патрульные в «Волге» сопровождения. Реакция их была мгновенной, они принимают единственно правильное решение — бросок вперед на скорости. Этот маневр попытался повторить и водитель «Чайки», чьи очки мы и обнаружили при осмотре машины. Короткий след торможения — метров за сто до столкновения и дальнейший обрыв следа — свидетельство

ПИШУТ ЗЕМЛЯКИ

ДУША БОЛИТ В РАЗЛУКЕ

В минувшем году мы с женой снова имели счастливую возможность побывать на Родине. И хотя после возвращения домой прошло немало времени, впечатления наши свежи, и я хочу поделиться ими на страницах «Голаса Радзімы».

Из Торонто через немецкий город Франкфурт прилетели мы в Москву. Здесь нас встречали и принимали, как всегда, доброжелательно. За время пребывания в столице Советского Союза мы смогли посетить многие исторические памятники. Это, например, Данилов и Новодевичий монастыри в Москве, Троицкий монастырь в Загорске. Церкви и соборы поразили нас богатством убранства. И еще мы были немало удивлены, как много в храмах молящихся людей самого разного возраста. Я и моя жена верующие, и здесь мы сами воочию увидели, что в СССР нет гонений и нажима на верующих людей.

Неделю гостили мы в Москве. И вот наконец долгожданная минута: наш самолет приземлился в минском аэропорту. Мы стоим на родной земле. А в гостинице «Планета», где мы остановились, нас встретили милые многочисленные родственники.

Не в первый раз мы с женой приезжаем на Родину, но всегда нас удивляют и радуют перемены, происходящие

здесь. Красавец Минск восхищает своими новыми микрорайонами высотных домов, зеленью парков, скверов и бульваров. Нам запомнилось посещение парка имени Челюскинцев, места отдыха минчан. Здесь в сосновом лесу много забавных и веселых аттракционов. Из окон нашей гостиницы открывалась чудесная панорама проспекта Машерова и реставрируемого Троицкого предместья. На небольшом кургане установлен обелиск в честь города-героя Минска. А по другую сторону проспекта Машерова сохранилось грозное сооружение времен Великой Отечественной войны — немецкий дот. И хотя внешне он малозаметен и, наверное, немногие минчане знают о его существовании, он стоит, нам рассказали, в том же виде, как был построен.

Незабываемы экскурсии в Хатынь и музей Великой Отечественной войны, и, конечно же, встречи с родными. С ними мы объездили почти всю Гомельщину, всюду встречая самый теплый прием.

Быстро пролетели пять недель в родной Белоруссии. Душа болела расставаться. Теперь мы будем жить ожиданием новой встречи.

Афанасий БОРОВОЙ.

Канада.

НАДЕЮСЬ НА ПОМОЩЬ ЧИТАТЕЛЕЙ

Уважаемая редакция!

Вот уже 10 лет я являюсь постоянным читателем «Голаса Радзімы», но пишу в газету впервые. Я родилась и выросла в Минске, после окончания Белорусского политехнического института, а затем аспирантуры при БПИ защитила диссертацию. Далее судьба распорядилась так, что, выйдя замуж, я оказалась вдали от родной Белоруссии. Сейчас я живу и работаю в Ольгине на Кубе. И любая весточка из дома приносит огромную радость. Все, что связано с Родиной, тревожит, волнует, словом, затрагивает всю гамму человеческих чувств и переживаний. Спасибо за вашу работу, за счастье, что приносит в наш дом почтальон!

Недавно я прочла в «Голасе Радзімы» интервью с Е. Королевой, председателем вновь созданного общества советских граждан в Польше. Знаю, что и в других странах существуют аналогичные общества, землячества, в которых сохраняется и развивается наша культура. В связи с этим я хочу обратиться через газету к нашим землякам с просьбой поделиться своими воспоминаниями, советами, мыслями о том, как организовать подобный союз, чтобы избежать ошибок. Это очень поможет нам здесь, на Кубе, в организации наших соотечественниц, совет-

ских граждан, вышедших замуж за кубинцев. Очень надеюсь на помощь читателей «Голаса Радзімы».

Посылаю на ваш суд свои стихи. Надеюсь в вашем лице обрести объективного критика.

Еще чуть-чуть, еще одно мгновенье, И будет радостью наполнены сердца, Все будет заново — улыбки и

забвенья, И будет заново кружиться голова. И будут свечи таять в наслажденье, И будет музыка чудесная играть, И будут наши дети с вдохновеньем По-детски мило что-то щебетать. И запах хвон-растревожит души, И что-то радостно подкатится в груди, Еще чуть-чуть, немного, но послушай, Что ждет нас там, в безвестье, впереди?

А если боль, а если горе, А если неудач там целый хоровод? А все-таки там жизнь, а жизнь,

как море, С великой тайной необъятных вод. Так пусть же заново улыбки и

забвенья, Так пусть же заново и музыка, и смех, Цени минуту жизни, наслажденье, Гори душою, согревая всех.

Наталья ПИРИЖНЯК.

Куба.

СУСТРЭЧЫ НА ГАЛАНДСКАЙ ЗЯМЛІ

ГВОЗД ПРАГРАМЫ
НА ФЕСТИВАЛІ «ЕЎРАВИЗ»

«Два тыдні ў Нідэрландах знаходзіўся беларускі фальклорны ансамбль «Крупіцкія музыкі». Ён даў 21 канцэрт, у тым ліку ў рамках Міжнароднага фестывалю фальклору ў горадзе Энсхедэ, Тыдня Савецкага Саюза ў горадзе Хагевейн, а таксама ў гарадах Эмен, Асен, Амстэрдам, Маркела і Хетэн. Усяго выступленні ансамбля паглядзелі звыш 13 тысяч чалавек.

Адбыліся творчыя сустрэчы калектыву з галандскімі фальклорнымі групамі з Маркела і Энсхедэ, ансамблямі з Грэцыі і Швецыі, а таксама гутаркі з прадстаўнікамі турагенцтва «Перабудова-рэйзен» і грамадскай арганізацыі «Кёла сяброў Усходняй Еўропы», якая імкнецца да наладжвання партнёрскіх сувязей паміж гарадамі Утрэхт і Мінск, паміж правінцыяй Утрэхт і Беларускай ССР. Былі зроблены запісы выступленняў ансамбля для галандскага радыё і тэлебачання, даваліся інтэрв'ю, апублікаваны матэрыялы ў мясцовай прэсе.

Хацелі б выказаць вялікую ўдзячнасць калектыву ансамбля «Крупіцкія музыкі», за праведзеную тут карысную работу па папулярызацыі беларускай народнай музыкі і танца, развіццю савецка-галандскіх адносін у галіне культуры і мастацтва.

Спадзяёмся на працяг супрацоўніцтва.
(З п'яна п'яна ССР у Нідэрландах А. Чыквядзе міністру культуры БССР Я. Вайтовічу).

...«Перабудова прыйшла ў Маркела» — такой была першая рэакцыя жыхароў галандскай вёскі Маркела пасля сустрэчы з ансамблем «Крупіцкія музыкі». Прызнацца, убачыць такі загаловак артыкула ў мясцовай газеце «Тубанція» было прыемнай нечаканасцю. Мы былі тут першым калектывам з Савецкага Саюза. І менавіта ад нас многія хацелі пачуць «з першых рук», што ж робіцца сёння ў Савецкім Саюзе. По-

тым слова «перабудова» не толькі часцей за іншыя гучала пры сустрэчах, але і служыла ў гасцінных галандцаў своеасаблівым прывітаннем. У гэтай жа газеце адзначалася, што «нягледзячы на моўны бар'ер, лёд паміж гасцямі і галандскімі сем'ямі быў зламаны хутка». Пазней, на адной з сустрэч, мэр Маркела пан Бума даверліва раскаваў аб тым, што многія баяліся «рускіх»: занадта доўга сродкі масавай інфармацыі паказвалі нашу краіну ў абліччы ворага. За некалькі тыдняў да пачатку міжнароднага фестывалю фальклорнае таварыства «Маркела», якое і запрасіла наш калектыв, звярнулася праз газету да жыхароў вёскі з просьбай прыняць на жыхарства ўдзельнікаў ансамбля. Трэба адзначыць, што прымаць дома замежных гасцей тут лічыцца вельмі прэстыжным. І вось у першы вечар, пасля афіцыйнай сустрэчы ў мэрыі, на наша «размеркаванне» прыйшлі па-святочнаму апранутыя, ажыўленыя галандскія сем'і выбраць да сябе «на пастой» гэтых «невядомых рускіх» (аб Беларусі тут увогуле чулі нямногія).

Тое, што ўдзельнікі дэлегацыі жылі ў сем'ях, дазволіла бліжэй пазнаёміцца з укладам, бытам, культурай галандцаў — фермераў, рабочых і служачых дзяржаўных і прыватных прадпрыемстваў, мясцовай інтэлігенцыі малавадомай для нас краіны каналаў, плацін і млыноў, дзве трэці якой — былое дно мораў і заліваў.

Усюды тут чыстыя дворыкі, акуратна падстрыжаныя газоны і многа, вельмі многа кветак! Кветкі ў парках і садах, на вуліцах і скверах, на балконах і ў вокнах кватэр і, вядома ж, на кветкавых палях. Галандцы беражліва ставяцца да прыроды, робяць многае для таго, каб захаваць яе багацці для будучых пакаленняў.

Міжнародны фестываль, у якім ансамбль прымаў удзел, праводзіўся ў асноўным на

сродкі, сабраныя насельніцтвам (фальклорныя таварыствы, святы і іншыя мерапрыемствы арганізуюцца таксама, як правіла, па ініцыятыве і на сродкі мясцовых жыхароў). Галандцы — практычныя людзі, якія ўмеюць лічыць і берагчы грошы, але многія з тых, з кім давалося сустракацца, стараліся зрабіць усё, каб наша знаходжанне ў іх было цікавым і запамінальным.

Для ўдзелу ў фестывалі прыехалі 34 калектывы з 12 краін. Першы дзень быў традыцыйным: прыём у мэра горада Энсхедэ, прывітанні і абмен сувенірамі, святочнае шэсце ўсіх удзельнікаў па вуліцах. На фестывалі не было конкурсаў, журы, закрытых залаў, ніхто спецыяльна не збіраў і глядачоў. Широкая рэклама — транспаранты, афішы, заначкі і буклеты, прэса — рабіла сваю справу. Вакол кожнай пляцоўкі, а іх было ў Энсхедэ каля дзесяці, збіраліся тысячы глядачоў.

Чым прыцягвалі публіку выступленні «Крупіцкіх музыкі»? Перш за ўсё самабытнасцю рэпертуару, чысцінёй захаваных народных традыцый. Танец, які імітуе працэс апрацоўкі лну і гуляне моладзі пасля цяжкага дня «Цярніца», гульня-танец «Кабылка», вясёлая «Вечарынка» і іншыя былі зразумелымі любой глядацкай аўдыторыі. Заўсёды прасілі выканаць танец «Паўлін». Ён надта палюбіўся. А народныя найгрышы «Крупіцкія музыкі», «Вянок старадаўніх беларускіх мелодый», «Зязюльчэка» дэманстравалі высокае выканаўчае майстэрства аркестра.

Пасля канцэрта глядачы падыходзілі, цікавіліся беларускімі нацыянальнымі інструментамі, спрабавалі іграць на іх.

«Рускія — гвозд праграмы на міжнародным фестывалі «Еўравізі». Без усялякага намеру прыменшыць значнасць выступленняў іншых музычных і танцавальных груп хочацца адзначыць, што рускія са сваім цудоўным прадстаўленнем з'явіліся найбольш выдатнымі ўдзель-

нікамі фестывалю», — адзначала газета «Тубанція».

Фестывальныя дні былі шчыльна запоўнены. Ансамблю даводзілася выступаць і па 5-6 разоў. Канцэртныя пляцоўкі трапляліся самыя разнастайныя — прафесіянальныя тэатры і спартыўныя залы, рэстараны, павільёны выставак. Асабліва цёплымі, кранальнымі былі сустрэчы ў Гроат-Стокерце, у доме для тых, хто папраўляецца пасля хваробы, доме для састарэлых у Маркела. Але, бадай, самымі шчырымі і ўдзячнымі глядачамі аказаліся нямногія выхадцы з нашай краіны, хто жыве і працуе ў Галандыі. Для іх гэта своеасаблівыя сустрэчы са сваёй далёкай Радзімай.

І яшчэ адну важную асаблівасць неабходна падкрэсліць — гэта вялікае жаданне многіх фальклорных таварыстваў, устаноў, асобных людзей больш даведацца пра нашу краіну, пра Беларусь, наладзіць творчыя, культурныя і дзелавыя сувязі. Спецыяльна для сустрэч з намі прыежджалі прадстаўнікі фальклорных груп, грамадскіх арганізацый, прасілі абавязкова пакінуць кнігі, буклеты, паштоўкі аб Беларусі, Мінску, запрашалі прыняць удзел у фестывалю, якія праводзіцца ў многіх правінцыях краіны. Характэрны факт. Два гады назад пры адной з турыстычных галандскіх фірм створана агенцтва «Перабудова», якое займаецца наладжваннем і расшырэннем сувязей з нашай краінай.

З выпадку завяршэння міжнароднага фестывалю і ў гонар гасцей у мясцовай царкве была праведзена служба, якая на гэты раз выглядала незвычайна з-за рознакаляровых касцюмаў самадзейных калектываў. Пасля доўгай пропаведзі свяшчэнніка, дзе ён гаварыў аб мастацтве, якое ўзвышае і збліжае людзей, «Крупіцкія музыкі» выканалі беларускую народную песню «Купалінка». Яе пазычанасць і меладызм пакарылі слухачоў. «Гэта было вельмі ўрачыста і ўзвышана», «Вы напэўна спяваеце ў царкоўным хоры», «Цудоўна гучала скрыпка», — гаварылі ўдзельнікам ансамбля пасля службы.

Шчырым было развітанне. На вакзал у Хенгела, адкуль мы ад'язджалі, прыехалі ўсе сем'і, у якіх жылі ўдзельнікі дэлегацыі. І калі аб'явілі, што поезд затрымаваецца (такое здараецца і там), усе нават узрадаваліся: так не хацелася расставалася.

Тадэвуш СТРУЖЭЦКІ.

«ГОЛАС
РАДЗІМЫ» —
КАЛЕКТЫЎНЫ
ЧЛЕН ТБМ

РЭДАКЦЫЯ ГАЗЕТЫ «ГОЛАС РАДЗІМЫ» СТАЛА КАЛЕКТЫЎНЫМ ЧЛЕНАМ ТАВАРЫСТВА БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ ІМЯ ФРАНЦІШКА СКАРЫНЫ.

НАША МОВА — ДЗЯРЖАўНАЯ ВІНШУЕМ ЦЯБЕ, ДАРАГІ ЗАМЕЖНЫ СУАЙЧЫННІК, з НАДААННЕМ ЕЯ ГЭТАГА СТАТУСА. АЛЕ НАПЕРАДЗЕ ЯШЧЭ ТАК МНОГА КАРПАТЛІВАЯ, ЧАСТА НЯЎДЗЯЧНАЯ РАБОТА, КАБ МОВА САПРАЎДЫ АДРАДЗІЛАСЯ У НАРОДЗЕ, СТАЛА НЕАБХОДНАЯ ЯК ПАВЕТРА, ЗАГУЧАЛА НА ПОЎНУЮ МОЦ. У БЛІЖЭЙШЫ ЧАС МЫ РАСПАЧНЕМ НА СТАРОНКАХ СВАЕЙ ГАЗЕТЫ ПАСТАЯННУЮ РУБРЫКУ «ВУЧЫМ РОДНУЮ МОВУ».

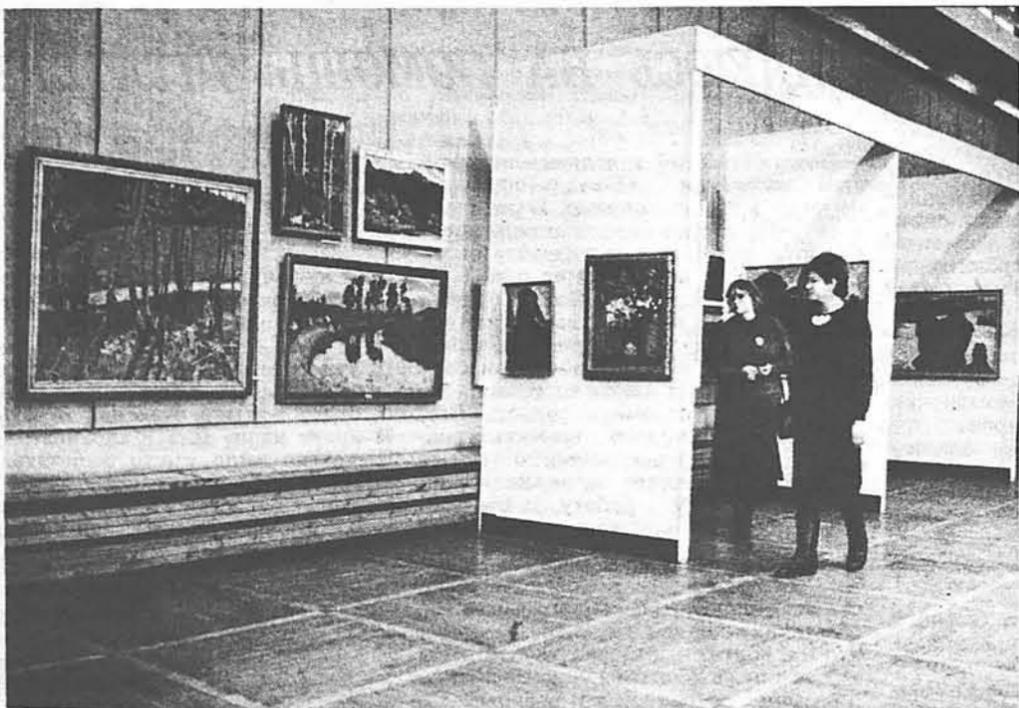
ДАЛУЧАЙЦЕСЯ ДА ДОБРА-АХВОТНЫХ ПАМОЧНІКАЎ АДРАДЖЭННЯ МОВЫ, СТВАРАЙЦЕ ПЯРВІЧНЫЯ СУПОЛКІ ТАВАРЫСТВА ЛЭС МОВЫ — У НАШЫХ РУКАХ.

У ПАМЯЦЬ
АБ ЦЁТЦЫ

«Стану песняў у народзе», — так пісала пра сябе беларуская паэтка Цётка (Алаіза Пашкевіч). Усё яе жыццё і творчасць непарыўна звязаны з нашым сінявокім краем. Менавіта аб гэтым раскаваюць экспанаты музея паэтэсы, адкрытага ў Астрынскай сярэдняй школе Шчучынскага раёна. Тут сабраны багаты матэрыял аб жыцці, творчасці і рэвалюцыйнай дзейнасці А. Пашкевіч: фотакопіі яе пісьмаў, артыкулаў, якія публікаваліся ў часопісе «Лучынка» і іншых. Музей пастаянна папаўняецца новымі экспанатамі. Кіруе ім настаўніца беларускай мовы і літаратуры Галіна Пугач.

Цесныя кантакты падтрымліваюць школьнікі з музеем Янкі Купалы ў Мінску, дзе ёсць шмат цікавых матэрыялаў аб А. Пашкевіч. Цяпер вучні збіраюцца наведаць бальніцу ў Нова-Вілейцы, дзе працавала Цётка. Намячаюць яны наладзіць сувязь з музеем украінскага мастацтва, якім кіруе дачка Свянціцкага, сваяка паэтэсы.

3 АПОШНІХ ВЕРНІСАЖАЎ

Выстаўка работ заслужанага дзеяча мастацтваў БССР Пятра Крохалева, што адкрылася ў мінскім Палацы мастацтва, падводзіць вынік больш чым паўвекавай творчай дзейнасці

мастака. Асноўная тэма яго твораў — жыццё вёскі, а галоўны герой — чалавек на зямлі. Сам выхадзец з вёскі, П. Крохалеў у дзіцячыя гады быў сведкам калектывізацыі, з малых

гадоў ведае цану хлеба і сялянскай працы. Усё гэта і знайшло адлюстраванне ў творчасці мастака. Пятру Серапіёнавічу споўнілася семдзесят, але ён поўны задум,

творчых планаў.
НА ЗДЫМКАХ: на выстаўцы П. КРОХАЛЕВА; работа мастака «Лён. Вечар у полі».

Фота Я. КАЗЮЛІ.

МАСТАЦКАЯ СПАДЧЫНА СЛАВЯН

ВЯРТАННЕ ДА ВЫТОКАЎ

У верасні мінулага года на Маскоўскім міжнародным кніжным кірмашы нарадзілася задума стварыць беларуска-югаслаўскае творчае аб'яднанне «Славяне». Яго мэта — выданне помнікаў славянскай пісьменнасці і літаратуры. Для беларускіх выдаўцоў гэта прадпрыемства — не толькі выгаднае камерцыйнае пагадненне, але і новая канцэпцыя выдавецкай справы. Вялікую цікавасць да яго праявіла таксама выдавецтва «Днепр» (Украіна). І гэта не дзіўна, таму што гістарычныя і літаратурныя карані украінскага і беларускага народаў вельмі блізкія.

Паміж выдавецтвамі «Мастацкая літаратура», «Нова дзела» і экспартна-імпартным аб'яднаннем «Югаславія публік» было падпісана пагадненне, згодна з якім савецкі бок будзе рыхтаваць тэксты, а югаслаўскі — займацца перакладам і паліграфічнымі работамі.

— У нас існуюць даўнія і трывалыя сувязі з югаслаўскімі партнёрамі, — расказвае дырэктар «Мастацкай літаратуры» В. Грышановіч. — І, думаю, гэта не выпадкова. Сёння ўсім зразумелая каштоўнасць і значнасць славянскай культуры ў цэлым і культуры асобных славянскіх народаў у прыватнасці. Натуральнае жаданне людзей даведацца пра свае карані робіць наша супрацоўніцтва больш цікавым і мэтанакіраваным.

Мастацкая спадчына славян вельмі вялікая. Але многія літаратурныя помнікі яшчэ невядомыя шырокаму колу чытачоў, ёсць нават нераскрытыя старонкі.

Новая выдавецкая асацыяцыя «Славяне»

плануе выпусціць некалькі серый бібліятэк славянскай літаратуры. Напрыклад, у «Літаратурныя помнікі Беларусі і Украіны» ўвойдуць гістарычныя хронікі, летапісы, фальклор, сярэднявеквая проза. Будучы выхадзіць беларускія народныя казкі, легенды, паданні, сярэднявеквыя «авантюрны» раманы, «Беларусь у фантастычных апавяданнях» Я. Баршчэўскага. Серыя «Народная бібліятэка» пазнаёміць югаслаўскіх чытачоў з творчасцю М. Зошчанкі, М. Цвятаевай, А. Прыстаўкіна, Ч. Айтматава, В. Астаф'ева. Гэтыя кнігі выйдучы вялікімі тыражамі і ў нашай краіне.

Ідзе работа над факсімільным выданнем адной з 23 кніг славянскай Бібліі, выпушчанай у 1518 годзе беларускім першадрукаром Францыскам Скарынам — «Екклезіяст, или Соборник премудрого царя Соломона». Мяркуюцца даць тры варыянты перакладу «Екклезіяста», напісанага Скарынам на падставе лацінскіх, чэшскіх і грэчаскіх тэкстаў, на мове, наближанай да свецкай старабеларускай пісьменнасці.

— Мы хочам прапанаваць югаслаўскім калегам супрацоўніцтва ў выданні славянскіх календароў, факсімільных, сувенірных, мініяцюрных кніг, — гаворыць Грышановіч. — Падобная прадукцыя карыстаецца вялікім попытам за мяжой.

Такія планы аб'яднання «Славяне», якія, будзем спадзявацца, дапамогуць глыбей даведацца пра гісторыю і літаратурную спадчыну славянскіх народаў.

Наталля МАЗАНІК.

У Мінскай сярэдняй школы № 3 свая спецыфіка — харавыя спеваы. У эпоху электрамузычных інструментаў, магнітафонаў, рок-ансамбляў заняткаў скажам шчыра, не вельмі папулярны. І таму асаблівай павягі заслугоўваюць педагогі, якія змаглі прывіць дзецям любоў да песні. У іх ліку і Таццяна Паўлава — дырыжор-харавік школьнага фальклорнага ансамбля «Сонейка». У школе яна кіравала акадэмічным хорам. І хаця заняткі з дзецьмі ішлі ў яе паспяхова, яна пастаянна адчувала, што дзецям неабходна нешта больш жывое. Так прыйшла думка паспрабаваць захапіць дзяцей фальклорам. У выкананні ансамбля гуцаць каляндрыяныя песні, вяснянкі, купальскія і жніўныя мелодыі. І, магчыма, знойдуць яны водгук у душах тых хлопчыкаў і дзяўчынак, якіх пакуль прыцягвае толькі «мадэрн».

НА ЗДЫМКУ: фальклорны ансамбль «Сонейка».

Фота Я. КАЗЮЛІ.

ВЫДАННЕ ў серыі «Паззія народаў свету» зборніка Бэртальда Брэхта «На шалях праўды» — новы крок у набліжэнні беларускага чытача да лепшых эстэтычных набыткаў чалавецтва. Дзякуючы яму, да працэсу роднай літаратуры далучаецца новае імя таленавітага паэта. Адбываецца знаёмства з мастаком своеасаблівага светаўспрымання, адметнага спосабу адлюстравання рэчаіснасці.

Новая серыя «Паззія народаў свету», заснаваная ў 1971 годзе, у хуткім часе не толькі набыла папулярнасць, але і дала свой значны плён: грамадскасць рэспублікі змагла пазнаёміцца з лепшымі ўзорамі сусветнай паэзіі, з выдатнымі паэтам розных народаў і кантынентаў. Распачата лірыкай славуэтага венгерца Ш. Пецэфі, яна была прадоўжана падключэннем да роднай літаратуры такіх знакамітых імён, як Г. Апалінэр, П. Верлен, Г. Лорка, П. Нэруда, Р. Бёрнс, І. Бехер і іншыя. Сваё аблічча гэтая серыя набыла дзякуючы актыўнаму ўдзелу ў ёй вядомых беларускіх паэтаў М. Танка, Р. Барсудзіна, Н. Гілевіча, А. Разанава, А. Лойкі, П. Макаля, прафесійных перакладчыкаў Я. Семіянона, В. Сёмухі, К. Шэрмана і інш. Неўзабаве да стварэння яе далучыліся новыя імёны — паэта У. Папковіча, перакладчыка Я. Баршчэўскага. Так з цягам часу серыя зрабілася не толькі сталым прапагандыстам эстэтычных дасягненняў іншых народаў, але і спрыяльным асяродкам фарміравання лепшых нацыянальных кадраў перакладчыкаў. На халя разумення неабходнасці больш шпаркага і шырокага далучэння роднай літаратуры да сусветных культурных каштоўнасцей у другой палове 80-х гадоў складалася новае пакаленне перакладчыкаў. Яны дасканала валодаюць замежнымі мовамі, тонкім эстэтычным густам, яркімі паэтычнымі здольнасцямі. Тыповы прадстаўніком гэтага пакалення з'яўляецца Лявон Баршчэўскі.

Прадметам яго асаблівай зацікаўленасці і захаплення стала класіка: нямецкая, аўстрыйская, чэшская, а апошнім часам і скандынаўская. Ён паспяхова прадоўжыў традыцыі перакладу з лірыкі Г. Гейнэ, даў уяўленне пра творчасць паэтаў-антыфашыстаў з «Чырвонай капэлы» Адама Кукгофа, Вільгельма Таўса, Альфрэда Шміт-Заса, класіка чэшскай паэзіі Яраслава Врхліцкага. Такія разнастайнасць літаратур і пісьменнікаў сведчыць, што абсяг дзейнасці перакладчыка даволі шырокі, хаця, як нам здаецца, сваю галоўную ўвагу ён засяродзіў на творчасці двух еўрапейцаў — Б. Брэхта і Ф. Кафкі. Найбольш значныя яго дасягненні звязаны з паэзіяй Брэхта выпускам яго зборніка «На шалях праўды». Гэта традыцыйнае выданне з вышэйпамянанай серыі. Яно ўключае невялікую прадмову, падборку лепшых вершаў паэта і каментарый да іх. Зборнік падрыхтаваны з пачуццём адказнасці, на належным мастацкім, эстэтычным і навуковым узроўні. Нават серыя фотаздымкаў, прызначаная для зборніка, добра спрыяе таму, каб атрымаць больш поўнае ўяўленне пра

НОВАЯ СЕРЫЯ—«ПАЗЗІЯ НАРОДАЎ СВЕТУ»

НА ШАЛЯХ ПРАЎДЫ

асобу Брэхта. Прадмова, напісаная самім перакладчыкам, крок за крокам уводзіць нас у творчую лабараторыю пісьменніка, раскрывае асноўныя этапы яго творчасці, спецыфіку мастацкіх прыёмаў і метадаў, эвалюцыю яго эстэтыкі і светапогляду — ад бунтарскай незадаволенасці сацыяльна-палітычным становішчам Германіі 20-х гадоў да бескампраміснай крытыкі пачварнага развіцця яе ў час фашыстоўскай дыктатуры. Дзякуючы ёй, мы атрымаем даволі поўны і шматгранны творчы партрэт Брэхта — пісьменніка, паэта, драматурга, тэатральнага тэатра і публіцыста. І ўсё ж прадмова, напісаная грунтоўна і прафесійна, не выключае і пэўныя негатывы моманты: гэта і літаральны, блізкі да калі пераклад некаторых назваў («біццё барабанаў у начы», «У гушчэчы гарадоў») — спалучэнняў, не вельмі характэрных для беларускай мовы. Хацелася б не пагадзіцца і з больш сур'ёзнымі вывадамі прадмоўцы, напрыклад: «Але вывучэнне марксізму... робіць Брэхта пераканальным прыхільнікам метаду сацыялістычнага рэалізму». Невядома чаго тут больш: ці страгнага жадання далучыць вялікага пісьменніка да «перадавога» метаду і тым самым узвысіць яго, ці, наадварот, падняць прэстыж метаду, далучыўшы да яго творчасць выдатнага мастака слова. Усё гэта не больш як даніна модзе.

Важнае значэнне пры выданні невялікіх зборнікаў належыць адбору твораў. На наш погляд, згодна аб'ёму, які дазваляе серыі «Паззія народаў свету», даны зборнік складзены так, што паэтычная творчасць Брэхта знайшла тут сваё адлюстраванне ў яе найбольш характэрных рысах і праявах. Хацелася б падтрымаць і сам прынцып размеркавання твораў у храналагічнай паслядоўнасці, на аснове тых зборнікаў, якія рыхтаваліся да выдання самім Брэхтам, бо такі прынцып дае мажлівасць найлепшым чынам пракачыць эвалюцыю светапогляду, эстэтыкі і стылю паэта.

Галоўнае, ад чаго залежыць успрыняцце творчасці пісьменніка, уваходжанне яго ў іншую літаратуру, — гэта тое, наколькі глыбока і натуральна ўдалося дасягнуць перакладчыку да чытача змест і форму, стыль і пафас яго твораў. Усё гэта хацелася б раскрыць на ўзнаўленні па-беларуску такіх рэчаў Брэхта, як «Успамін пра Марыю А.», «Легенда пра мёртвага салдата», «Песня Адзінага фронту», «3 «Букаўскіх элегі»».

Пераклад, асабліва паэзіі, як і яе стварэнне, — гэта вынік самай высокай, самай напружанай псіхіка-эмацыянальнай і інтэлектуальнай дзейнасці чалавека.

Аднак калі паэт стаіць перад дылемай знайсці для выяўлення сваёй задумы найбольш адпаведную ёй моўную стыхію і структурную форму, то ў перакладчыка, здавалася б, даволі простая задача: перанесці створаны паэтам разумова-псіхалагічны і эмацыянальны вопыт рэчаіснасці з адной інтэлектуальнай сферы дзейнасці ў іншую. Але на шляху гэтага ўзнаўлення ўнікае своеасаблівы бар'ер — рознасць моўных сістэм, бар'ер, які становіцца падчас неадольнай перашкоды для адэкватнага раскрыцця тэксту. Таму некаторыя паэты і тэатрыкі перакладу, абсалютызуючы яго, прыходзіць да сумнай высновы — аб неперакладаемасці паэзіі. Аднак вядома, што мова — самае важнае праяўленне духу, існасці, самабытнасці, нацыянальнага характару і своеасаблівасці мыслення кожнага народа, у той жа час падпарадкоўваецца агульным заканамернасцям адлюстравання аб'ектыўнай рэчаіснасці. Абапіраючыся на гэтую універсальную заканамернасць, мы і можам сцвярджаць, што любы тэкст і інфармацыя, любячая форма і ідэя атрымліваюць увасабленне ў іншамоўным асяроддзі, перадаюцца ў той прапарцыянальнай залежнасці, якая паказвае, наколькі даны тэкст і закладзеная ў ім інфармацыя адпавядаюць агульна-пачатковым законам мыслення і спецыфікі нацыянальнага плюс талент і здольнасць перакладчыка да выяўлення гэтай нацыянальнай своеасаблівасці тэксту. Чым больш у тэксце праяўляецца нацыянальная спецыфіка, тым больш складаны твор для перакладу, тым больш вымагае ён інтэлектуальных сіл і энергіі, накопленнага волі і майстэрства. З гэтай нялёгкай задачай нядрэнна справіўся малады перакладчык, яму ўдалося праз роднае слова падабраць эквівалентныя па мажлівасці сродкі выражэння, якія найбольш дакладна, натуральна змаглі перадаць не толькі змест і ідэю, дух і форму, але стыль і мастацкасць твора. Як нам здаецца, у аснове перакладу Л. Баршчэўскага — прынцып комплекснага падыходу з асаблівай увагай да лексічнай напаяняемасці куплета, да слова, якое нясе не толькі сэнсавое, вобразнае, эмацыянальнае, але і структурнае значэнне.

Узнаўленне па-беларуску, напрыклад, верша «Легенда пра мёртвага салдата» трэба аднесці да ўдач перакладчыка. Адэкватнасць лексічнага напаянення радкоў, эквівалентная перадача гумарыстычнай і сатырычнай плыні, строгае захаванне рытмічнага малюнка — яскрава сведчыць не толькі пра шчырую нястомную працу, абвостраную ўвагу да арыгінала, але і пра вялікі мажлівасці Л. Баршчэўскага як перакладчыка.

«Песня адзінага фронту» — адна з папулярнейшых нямецкіх песень 30-х гадоў. Яе не раз з поспехам выконваў славуці нямецкі спявак Эрнст Буш. Папулярнай яна была і ў 50-я гады ў ГДР. Напісаная ў маршавых інтанацыях, з яшчэ больш адточаным, чаканеным прыпевам, яна не лёгка для перакладу і не стала ўдачай ні рускага, ні беларускага перакладчыкаў. І хаця змест яе захаваны, сэнс не парушаны, аднак не адбылося ў перакладзе сумашчэння паміж рытмам і лексічным напаяненнем верша, што бліскуча ўвасаблена ў нямецкім арыгінале. А таму верш страціў энергію і сілу, пругкасць і чаканны рытм, а разам з ім пазбавіўся ўласцівае баявой маршавай песні. Знікла ў перакладзе характэрная для яго зэонкасць, напорыстасць, баявістасць. Пэўныя выдаткі можна было б абгрунтаваць і тым, што ў беларускай мове не склаўся пласт ваенна-маршавай лексікі, які мае вялікія гістарычныя традыцыі ў Германіі. Менавіта адсутнасць яго і не дазволіла перакладчыку ва ўсёй паўнаце і аб'ёме выявіць арыгінал, які знайшоў бліскучае ўвасабленне ў брэхтаўскіх радках, ператварыўшыся ў вышэйшае дасягненне — народную песню.

«Букаўскія элегі» Брэхта — гэта своеасаблівыя выслоўі, вершы-мініяцюры, што нагадваюць вайсберг, большая частка якога глыбока схавана пад вадою. Для іх характэрна праявістасць стылю, дакладнасць і прастата мовы, ёмістасць думкі. У іх захаваны вялікі філасофскі змест, жыццёвая мудрасць, развагі над сутнасцю чалавечага існавання. Яны даюць шырокую прастору для шматлікіх асацыяцый і пачуццяў, меркаванняў і роздуму. Перакладзены на беларускую мову вершы «Замена кола», «Дым» і інш. натуральна даносіць да чытача свой філасофскі змест, гуманную аўтарскую ідэю, гуцаць так проста і звычайна, як у арыгінале.

Закрываючы зборнік «На шалях праўды» і падводзячы вынікі прааналізаванага і зробленага яго аўтарам, пераконваешся, што ў асобе Лявона Баршчэўскага да нас прыходзіць таленавіты дбайны і плённы перакладчык. Бездакорнае веданне ім замежных моў, з якіх ён перакладае, а таксама роднай ствараюць грунтоўныя перадумовы для яго паспяховай перакладчыцкай дзейнасці, а яго тонкае і глыбокае адчуванне мастацкага твора, уважлівыя адносіны да арыгінала, імкненне да выяўлення мастацкіх сродкаў у іх найбольшай паўнаце і адэкватнасці — даюць мажлівасць рэалізаваць гэтую дзейнасць на высокім прафесійным узроўні. Асабліва важным, на наш погляд, з'яўляецца тое, што Л. Баршчэўскі імкнецца не проста перакладаць, а далучыць родную літаратуру да найбольш значных скарбаў сусветнага мастацтва, ліквідаваць белыя плямы ў знаёмстве беларускага чытача з сусветнай класікай.

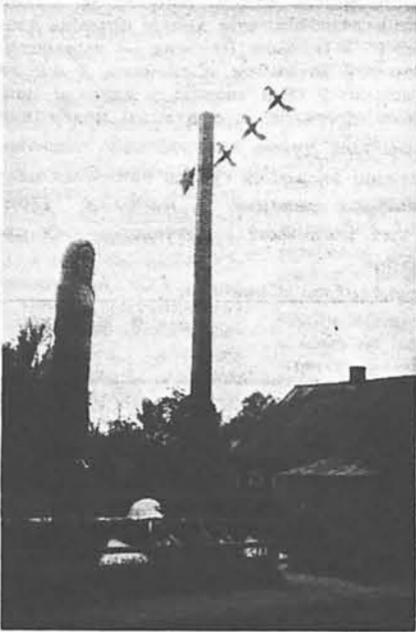
Уладзімір САКАЛОЎСКИ.

СПАДЧЫНА

3 ЖЫВАТВОРНЫХ ГЛЫБІНЬ

Фігуры, выразаныя з дрэва, былі распаўсюджаны на Палессі з даўніх часоў. Іх ставілі пры ўездзе ў вёску (на чырвоным канцы). Разныя вушакі варот сцерагалі двор, сядзібу...

Варта прыехаць у Столінскі раён, як адразу звернуць на сябе ўвагу разныя керамкі і фігуркі на ўездах у многія вёскі. Ёсць яны і ў самім Століне. Каб зразумець, адкуль такая любоў да разьбярства, варта паглядзець на шчыты старых хат, ліштвы. Толькі ў сучасных прыдарожных знаках, у іх убранні бацьцка гісторыя нашага часу, падзей нашага стагоддзя, у тым ліку і тых, што балюча ўвайшлі ў нашу памяць, жыццё.

Адама Стральчука ведаюць на Століншчыне як выдатнага разьбяр. Узоры яго творчасці можна ўбачыць у вёсцы Цераблі, дзе ён жыве. Але знаёмства з самай значнай працай майстра стала хваляючай падзеяй для ўсіх вясцоўцаў. У Дзень Перамогі, 9 мая, адбылося ў Цераблях адкрыццё выкананага Стральчуком помніка загінуўшым аднавяскоўцам. Мемарыяльную кампазіцыю ствараюць выразаная з дрэва фігура смуткуючай маці і абеліск, на вяршыні якога ўзняўся ў нябесную вышыню фігуры

трох жураўлёў... Цераблёўцы шануюць свой помнік і ганарацца ім. Створаны мастаком, майстэрства якога вырасла з народных крыніц, ён увавасіў і часцінку душы кожнага вясцоўца. Народнае мастацтва заўсёды было летапісам падзей, жыцця.

Пакаленне сучасных майстроў выхавалі бацькі, дзяды. Але ж трэба клапаціцца, каб і да нашчадкаў перайшла жыватворная ніць народнага ўмельства.

Вёска Моталь, што на Іванаўшчыне, даўно вядомая сваімі майстрамі. Зараз гэта вялікае сяло, у якім шмат вуліц. Многія забудаваны сучаснымі мураванымі дамамі. Сярод іх вялікі Палац культуры, насупраць — ветраны млын, за ім драўляны дом, цікава ўпрыгожаны разьбой, — гэта мясцовы музей этнаграфіі і быту. У майстэрні музея працуе Мікалай Мароз. Мы знайшлі яго за працай. Побач з вучнямі, выпускнікамі Кобрынскага мастацкага вучылішча, майстар працаваў над разным пано для пакоя псіхалагічнай разгрузкі мясцовай малочнававарнай фермы. Якраз наблізіўся абедзенны перапынак, і Мікалай Міхайлавіч згадзіўся пазнаёміць нас са сваімі новымі творами. У двары майстра мы міжволі спыніліся. Адрозніваць за варотамі стаялі тры драўляныя фігуры. Мядзведзь цяжка ўзняўся на заднія лапы, за ім з поглядам, поўным роспачы, сядзела ў ступе Баба-яга. Але болей уразіла фігура жанчыны з кошыкам. Яна стаяла ў разгубленасці, як чалавек, які заблудзіўся ў лесе. Прываблівала характэрнасць сілуэта, выразнасць твару. Героі народнай казкі апынуліся разам, але ў кожнага — свае клопаты.

Мікалаю Марозу каля пяцідзесяці. Яшчэ калісьці, у школе, праявіў ён здольнасці да выяўленчага мастацтва, шмат маляваў і пазней. Рэзаць па дрэву пачынаў з невялічкіх фігурак звяркоў. А сёння майстар паказвае выкананы ім з дрэва скульптурны аўтапартрэт, а таксама партрэт пляменніцы. У работах адчуваецца дакладнасць прапорцый, выразнасць характараў.

Цікаваць жыхароў Моталі да мастацтва, іх ініцыятыва не абмяжоўваецца толькі стварэннем этнаграфічнай экспазіцыі, размешчанай у залах. Мяркуюцца побач з музейным будынкам і ветраным млыном

у хуткім часе арганізаваць музей пад адкрытым небам, аднавіць і перавезці туды адну-дзве сялянскія сядзібы, характэрныя для гэтага раёна Палесся. Ужо ўзяты на замётку асобныя помнікі: хата пачатку XX стагоддзя з вёскі Пераруб Іванаўскага раёна, хлеў з гэтай жа вёскі з конным млыном на адзін пастаў. Шмат цікавых помнікаў народнага дойлідства канца мінулага — пачатку нашага стагоддзя захавалася ў вёсках Рудск, Калена, на хутарах ля вёскі Мохра. А хіба можна ўявіць помнікі народнага дойлідства без узораў народнага прыкладнага мастацтва, пляцення і ткацтва, вышыўкі, разьбы па дрэву, якімі так багаты гэты куток Палесся?!

Далёка разносіцца слава мотальскіх умельцаў. Адсюль і зразумелае жаданне стварыць музей, каб з бацькоўскіх крыніц далей развілася народнае мастацтва.

Аляксандр ЛАКАТКО,
кандыдат гістарычных навук.
НА ЗДЫМКАХ: скульптура
А. СТРАЛЬЧУКА ў вёсцы Цераблі;
казачныя героі майстра **М. МАРОЗА**
з вёскі Моталь.

Фота аўтара.

У ВАШУ КАЛЕКЦЫЮ

ВЫПУСКІ, ПРЫСВЕЧАНЫЯ РЭСПУБЛІЦЫ

Калекцыі філатэлістаў, якія цікавяцца беларускай тэматыкай, за апошні час папоўніліся новымі паштовымі выпускамі.

Гэта перш за ўсё канверт і спецыяльны штэмпель, прысвечаныя філатэлістычнай выстаўцы «Савецкае Палессе», якая адбылася ў Мінску ў канцы 1988 года. На канверце, выдадзеным з гэтай нагоды, паказаны помнік У. І. Леніну ў Мінску.

На мастацкім канверце, прысвечаным 600-годдзю горада Маладзечна, — юбілейны тэкст, беларускі арнамент, панарама горада. На другім канверце — надпіс на рускай і беларускай мовах — «Беларуская ССР. Гомельскі дзяржаўны ўніверсітэт» пад адлюстраваннем будынкаў гэтай навучальнай установы.

Памяць аб загінуўшых у гады Вялікай Айчыннай вайны ў нашага народа — свяшчэнная. У многіх гарадах рэспублікі ўстаноўлены ім помнікі. Адзін з іх у Гродне, ён адлюстраваны на нядаўня выданым канверце. Пад ім подпіс: «Гродна. Помнік настаўнікам і вучням, якія загінулі ў час Вялікай Айчыннай вайны 1941—1945 гадоў».

Некалькі канвертаў прысвечаны артыстам, военным дзеячам, воінам, якія нарадзіліся, ваявалі, працавалі ў Беларусі. На адным канверце партрэт А. Палупанова — удзельніка грамадзянскай вайны ў Беларусі, які камандаваў Дняпроўскай вайскавай флатыльяй, удзельнічаў у баях пад Тура-

вам, у абароне Гомельскага ўмацаванага раёна.

Партрэт Героя Савецкага Саюза лейтэнанта Б. Галушкіна змешчаны на канверце, выдадзеным Міністэрствам сувязі ССР. Побач з партрэтам — адлюстраванне Залатой Зоркі ўдзельніка партызанскага руху ў Віцебскай і Мінскай абласцях, камандзіра спецыяльнага атрада «Даламога». У чэрвені 1944 года Б. Галушкін загінуў у раёне возера Палік.

Рускаму савецкаму славаку, ураджэнцу Магілёўшчыны С. Мігаю прысвечаны канверт, на якім адлюстраваны яго партрэт.

У нашай краіне выпушчана шмат паштовых марак і канвертаў, прысвечаных бясцэпцы руху на дарогах, але толькі ў канцы мінулага года такі канверт з'явіўся з надпісам на беларускай мове. На фоне сілуэта аўтамабільнай фігуры чалавека, які пераходзіць вуліцу, побач надпіс на рускай і беларускай мовах: «Небяспечна пераходзіць дарогу перад блізка ідучым транспартам». Таксама ўпершыню ў мінулым годзе Міністэрства сувязі выпусціла канверт да свята 8 Сакавіка з віншавальным надпісам на беларускай мове. Гэтае пачынанне было прадоўжана (будзем спадзявацца, што гэта стане традыцыяй). Да свята Кастрычніка, да Новага года і да 8 Сакавіка гэтага года выпушчаны канверты з надпісам на беларускай мове «Слава Вялікаму Кастрычніку!», «3 Новым годам!», «8 Сакавіка». Апошні кан-

верт цікавы яшчэ тым, што ў яго малюнку дадзены беларускі арнамент. На фоне гэтага арнамента адлюстраваны букет кветак.

Два беларускія матывы — на замежных выпусках. У ГДР у мінулым годзе адбылася міжнародная выстаўка гарадоў-пабрацімаў. З гэтай нагоды выпушчана паштовая картка з адлюстраваннем выдатных мясцін горада, яго будынкаў. Сталіца БССР паказана панарамай прывакзальнай плошчы.

У гады вайны на тэрыторыі Беларусі загінула партызанка Л. Карастаянава — дачка балгарскіх рэвалюцыянераў. У Балгарыі выпушчаны канверт з яе партрэтам, яе імя на спецыяльным штэмпелі з адлюстраваннем ордэна Вялікай Айчыннай вайны. Імем партызанкі Л. Карастаянавай у Мінску названа вуліца.

Міністэрства сувязі ССР выпусціла 5 шматкаляровых марак у серыі «Эпас народаў СССР». Беларускі эпас прадстаўлены малюнкам з народнай казкі «Музыка-чараўнік», ілюстрацыя Н. Палаўскай. На купоне маркі надпіс: «Народная пэтычная творчасць беларусаў на працягу стагоддзяў была асноўнай формай духоўнага жыцця народа. У сацыяльна-бытавых казках і песнях яна паказала нацыянальныя рысы беларусаў: дэмакратызм і гуманізм, шчодрасць лірычнага пачуцця ў адносінах да чалавека і прыроды».

Леў КОЛАСАЎ.

БЕЛАРУСКАЯ КУХНЯ

ДРАНІКІ БУЛЬБЯНЫЯ З САЛАМ

Нацёртую сырую бульбу злёгка адціснуць, дадаць мукі, соль, яйка, смажаную цыбулю і перамяшаць. Падрыхтаваць фарш: сала нарэзаць дробнымі кубікамі, злёгка абсмажыць разам з дробна насечанай рэпчатай цыбуляй. З бульбянай масы зрабіць аладкі, на сярэдзіну якіх пакласці фарш, і надаць ім форму язычкоў. Дранікі абсмажыць і давесці да гатоўнасці ў духоўцы. Падаць гарачымі, паліўшы зверху свінным тлушчам.

10 бульбін, 1 цыбуліна, 1 яйка, 2 сталовыя лыжкі мукі, 5 сталовых лыжак тлушчу, соль.

Для фаршу: 80 грамаў сала, 2 цыбуліны.

КАТЛЕТЫ ЛЮБЦЕЛЬСКІЯ

Мясаць свінны двойчы прапусціць праз мясарубку, дадаць сметанковае масла, кавалачкі сала, малако, часноч, соль. Усё добра перамяшаць і сфармаваць катлеты. Затым іх запаніраваць у сухарах і абсмажыць.

300 грамаў свінны, 0,5 шклянкі малака, 120 грамаў свіннага сала, 2 сталовыя лыжкі масла, 3-4 зубчыкі часнаку, 3 сталовыя лыжкі паніровачных сухароў, 1 сталовая лыжка топленага масла, соль.

КАЎБАСКІ МАГІЛЕЎСКІЯ

Мяса (ялавічыну) і сала прапусціць двойчы праз мясарубку, дадаць у фарш дробна насечаны часноч, перац, соль і добра перамяшаць. Раздзяліць на невялікія каўбаскі, запаніраваць іх у муцэ, пакласці на змазаную тлушчам патэльню, зверху змазаць яйкам і паставіць у муцэ нагрэтую духоўку. Гатовыя каўбаскі падаць з адварной ці смажанай бульбай.

300 грамаў мяса (мясаць), 160 грамаў сала, 2 зубчыкі часнаку, 1 яйка, 1 сталовая лыжка мукі, 1 сталовая лыжка топленага масла, перац, соль.

ЗОНА СПАКОЮ

10 тысяч гектараў лясных угоддзяў, што раскінуліся паміж вёскамі Прудок, Касцюковічы, Жыхавічы, Белая і іншымі Мазырскага раёна Гомельскай вобласці, мясцовай паліўніча-рыбалоўнай гаспадаркай аб'юлены зонай спакою. Рэдкі па прыгажосці, разнастайнасці ландшафту і расліннасці, названы ўчастак стаў месцам інтэнсіўнага размнажэння дзічыны. Тут забаронена спартыўнае паліванне на звароў. І толькі пры неабходнасці спецыялісты могуць весці адстрэл з мэтай рэгулявання папуляцыі.

М. КУЛЫБА.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛІГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-5, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80,

33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга
друкарня выдавецтва
ЦК КП Беларусі.

Індэкс 63854. Зак. № 236.